

Ganzen- en Zwanen- tellingen in Zeeland Seizoen 2022/2023

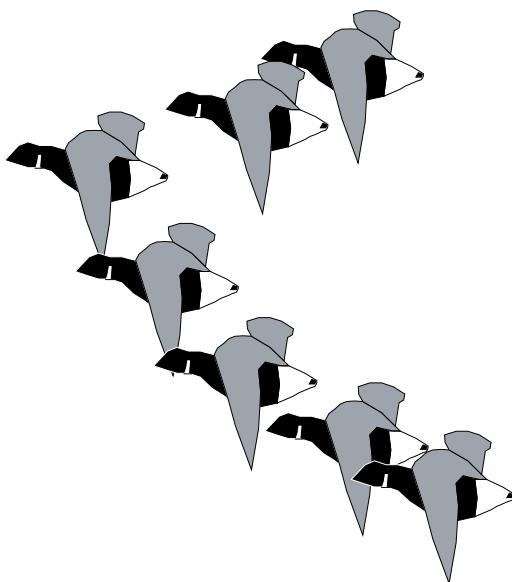
Ganzenwerkgroep
Zeeland

Sovon-rapport 2024/66

Ganzen- en Zwanentellingen in Zeeland Seizoen 2022/2023

Ganzenwerkgroep Zeeland

Sovon-rapport 2024/66

Dit rapport is samengesteld in
opdracht van Provincie Zeeland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2024

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de Provincie Zeeland.

Wijze van citeren: Ganzenwerkgroep Zeeland. 2024. Ganzen- en zwanentellingen in Zeeland, seizoen 2022/2023. Sovon-rapport 2024/66. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Tekst: Jan-Willem Vergeer

Database- en GIS-bewerking: Erik van Winden

Foto's: Jan-Willem Vergeer

Foto's omslag: Voorkant groot: Rotgans, Spuisluis zz Brouwersdam SD. Voorkant klein: Kolgans & Brandgans, hoek Adriaan de Oudesweg-Weg door Dijkwater, Dreischor SD. Achterkant: Grauwe Gans, Prunje-Noord SD.

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

1. Organisatie, verwerking en analyse	6
2. Rustgebieden voor ganzen	7
2.1. Zeeuws ganzenakkoord	7
2.2. Opvanggebieden en ganzenrustgebieden in Zeeland	9
2.3. Link tussen ganzenrustgebieden en de maandelijkse tellingen	10
3. Weers- en telomstandigheden	11
4. Dankwoord	12
5. Resultaten seizoen 2022/2023	13
5.1. Algemeen	13
5.2. Kleine Zwaan <i>Cygnus columbianus bewickii</i>	14
5.3. Toendrarietgans <i>Anser serrirostris</i>	17
5.4. Kolgans <i>Anser albifrons</i>	20
5.5. Grauwe Gans <i>Anser anser</i>	23
5.6. Grote Canadese Gans <i>Branta canadensis</i>	26
5.7. Brandgans <i>Branta leucopsis</i>	29
5.8. Rotgans <i>Branta bernicla</i>	32
5.9. Overige soorten	35
5.9.1. Knobbelzwaan <i>Cygnus olor</i>	35
5.9.2. Zwarte Zwaan <i>Cygnus atratus</i>	36
5.9.3. Wilde Zwaan <i>Cygnus cygnus</i>	36
5.9.4. Sneeuwgans <i>Anser caerulescens</i>	36
5.9.5. Taigarietgans <i>Anser fabalis</i>	36
5.9.6. Kleine Rietgans <i>Anser brachyrhynchus</i>	36
5.9.7. Dwerggans <i>Anser erythropus</i>	37
5.9.8. Soepgans <i>Anser anser forma domestica</i>	37
5.9.9. Indische Gans <i>Anser indicus</i>	37
5.9.10. Kleine Canadese Gans <i>Branta hutchinsii minima</i>	37
5.9.11. Witbuikrotgans <i>Branta hrota</i>	37
5.9.12. Zwarte Rotgans <i>Branta nigricans</i>	38
5.9.13. Roodhalsgans <i>Branta ruficollis</i>	38
5.9.14. Nijlgans <i>Alopochen aegyptiacus</i>	38
6. Literatuur	39
Bijlage I	41

1. Organisatie, verwerking en analyse

De ganzen- en zwanentellingen in de periode oktober 2022- maart 2023 werden georganiseerd op de datums van de door Sovon georganiseerde nationale ganzentellingen. Alleen voor de Rotgans was sprake van een deels afwijkend schema; een groot deel van de Rotganzen werd namelijk geteld tijdens de watervogeltellingen georganiseerd door Rijkswaterstaat in het kader van het biologisch monitoringprogramma van de zoute rijkswateren. Ook de Grauwe Ganzen in Saeftinghe werden vanwege het getij soms op een afwijkende datum geteld. Deze afwijkende teldata zullen echter nauwelijks tot geen dubbeltellingen teweegbrengen. De telgegevens uit de maanden juli, augustus, september, april, mei en juni zijn voor een groot deel afkomstig uit het monitoringprogramma van Rijkswaterstaat. Hierdoor is de informatie in deze maanden alleen voor de Rotgans vrijwel compleet te noemen. Ruiconcentraties van Grauwe-, Brand- en Grote Canadese gans in natuurgebieden worden voor een groot deel geteld, maar de aantallen broedvogels zijn zeker niet compleet. Het voorkomen van de meeste andere soorten ganzen en zwanen in het zomerhalfjaar is de afgelopen jaren toegenomen. Populaties van zogenaamde “zomerganzen” worden door de provincie eens in de twee tot drie jaar gemonitord.

De tellingen tijdens de wintermaanden in de binnendijkse gebieden, de Markiezaatskade en een deel van het Krammer-Volkerak werden verricht door vele tientallen vrijwilligers uit diverse vogelwerkgroepen. De tellingen van Oosterschelde, Westerschelde, Veerse Meer en Grevelingenmeer werden verkregen uit het biologisch monitoringprogramma van Rijkswaterstaat en zijn grotendeels uitgevoerd door medewerkers van Delta Milieu Projecten (www.deltamilieuprojecten.nl).

Tijdens de tellingen gingen de meeste tellers in het geplande weekend het veld in. Veel tellers bezochten maandelijks hun “vaste” telgebieden. De regio-coördinatoren stimuleren het telwerk in hun regio. In sommige regio's verzamelen zij ook de maandelijkse tellingen. Meer dan 90% van de door vrijwilligers uitgevoerde tellingen werd digitaal ingevoerd in het veld met behulp van de app Avimap, dan wel achteraf via de website van Sovon (www.sovon.nl). De ganzen- en zwanengegevens uit het biologisch monitoringprogramma van Rijkswaterstaat werden verstrekt door Rijkswaterstaat. Alle genoemde gegevens werden samengevoegd tot één databestand. In de analyses werden alleen gegevens van tellingen op of nabij de afgesproken teldatum gebruikt. Om deze selecties te completeren werd bekeken of voor de belangrijkste soorten nog relevante gebieden ontbraken in sommige maanden. Er werden controles uitgevoerd op dubbeltellingen binnen een gebied. Per gebied en soort werd gekozen voor de teldatum die

het beste samenviel met diverse andere tellingen in de omliggende gebieden.

De gegevens zijn vervolgens per soort en regio in een tabel verwerkt. Alle telgebieden in Zeeland zijn toegekend aan een regio (landgebied, bijv. Oost-Zeeuws-Vlaanderen) en indien ze grenzen aan een groot water ook aan een bekken (bijv. Oosterschelde). Een gebied langs de zuidkust van Tholen valt zodoende onder regio Tholen en bekken Oosterschelde. Sommige ganzenpopulaties (vooral Rotgans) blijven vrijwel continue in hetzelfde bekken, maar verplaatsen zich soms over diverse regio's. Voorts hebben de aantallen die vermeld worden onder Goeree-Overflakkee alleen betrekking op vogels die op de Slikken van Flakkee in het Grevelingenmeer (uitgezonderd Brandgans) zijn geteld.

Bij de Brandgans zijn de gegevens van de Slikken van Flakkee evenals in voorgaande jaren niet in de totalen verwerkt. Deze vogels hebben namelijk een duidelijke relatie met de populatie rondom het Haringvliet, dat buiten de ganzentellingen in Zeeland valt. De in de Rotganzen tabel vermelde gegevens van het Volkerakmeer hebben betrekking op aan de Oosterschelde grenzende gebieden in het Volkerakmeer (Philipsdam, Slikken van de Heen en Plaat van de Vliet). De gegevens van het Zoommeer (Rotgans) hebben voornamelijk betrekking op vogels rondom de Speelmansplaten ten zuiden van Tholen en op de Prinsesseplaat.

In hoofdstuk 5 wordt per soort een korte bespreking van het aantalsverloop en de verspreiding in het seizoen 2022/2023 gegeven. Daarnaast worden de aantallen en de verspreiding vergeleken met voorgaande seizoenen en wordt aandacht besteedt aan het percentage in de ganzenrustgebieden verblijvende vogels (zie hoofdstuk 2) en het aandeel in de Nederlandse populatie.

Op de kaarten wordt de verspreiding van een soort gedurende een viertal maanden (meestal november, december, januari en februari) in het seizoen 2022/2023 weergegeven met blauwe stippen. Donkerblauwe stippen staan voor vogels in natuur en/of ganzenrustgebieden, lichtblauwe stippen voor vogels die daarbuiten verblijven. De omvang van deze stippen is evenredig aan het aantal vogels dat in een telgebied werd waargenomen. Daarnaast is er van elke soort een figuur met het aantalsverloop in 2022/2023 (balk) en de uiterste waarden in de periode 2019/2020 - 2021/2022 (lichtblauw vlak). Voorts wordt bij elke soort een figuur met de jaarmaxima van 1975/1976 tot en met 2022/2023 gepresenteerd, waarbij seizoenen met koude en strenge winters in lichtblauw zijn weergegeven.

2. Rustgebieden voor ganzen

In 2003 werd in Nederland een beleid ingezet dat zich richtte op opvang van ganzen en smienten in daartoe aangegeven gebieden. In totaal circa 80.000 hectare diende zodanig beheerd te worden dat ganzen en smienten hier optimaal kunnen verblijven. Buiten die opvanggebieden worden Kolgans, Grauwe Gans en Smient actief verjaagd, eventueel met behulp van afschot.

Het opvangbeleid is vervolgens geëvalueerd en aangepast. Op basis hiervan werd in december 2012 een zogenaamd “ganzenakkoord” gesloten tussen overheden, agrariërs en natuurbeschermingsorganisaties. In december 2013 is dit akkoord echter gesneuveld. Er is dus momenteel geen landelijk vigerend ganzenopvangbeleid in Nederland. In verschillende provincies is op provinciale schaal toch een poging gedaan om een akkoord van de grond te krijgen. Ook in Zeeland was dit het geval. Deze inspanningen hebben geleid tot een Zeeuws ganzenakkoord, dat in januari 2015 door Provinciale Staten is vastgesteld.

2.1. Zeeuws ganzenakkoord

Hieronder volgt de tekst van het inleidende deel van het Zeeuwse ganzenakkoord, evenals de passages over trekganzen. De volledige tekst van het Zeeuwse ganzenakkoord is te vinden op de website van de provincie: zeeland.nl/vergunningen-en-ontheffingen/ontheffing-flora-en-faunawet/zeeuws-ganzenakkoord

Uitgangspunten voor het ganzenbeleid en -beheer in Zeeland

Op 6 december 2012 is tussen de provincies en 7 partijen die actief zijn in het buitengebied het zogenaamde Ganzen7-akkoord gesloten. De partijen zijn IPO/provincies en de 12 Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland. Op 3 december 2013 is het akkoord gesneuveld. Dit laat onverlet dat partijen in Zeeland de noodzaak zien om op provinciaal niveau, in de geest van dit akkoord een beleid en beheer voor ganzen uit te stippelen en op papier te zetten, dat voortborduurt op genoemd akkoord. De Zeeuwse partijen onderschrijven dat het voorkomen van ganzen in Nederland een gewenste natuurwaarde is. Aanwezigheid van ganzen wordt dan ook gezien als een succes in het natuurbeleid. Een duurzame instandhouding is bij veel ganzensoorten momenteel niet meer in gevaar. De keerzijde van de aanwezigheid van grote aantallen ganzen wordt steeds beter merkbaar:

schade aan landbouwgewassen en aan de natuur. Bij de formulering van het ganzenbeleid- en beheer wordt onderscheid gemaakt tussen de voorkomende soorten en te treffen maatregelen in de winter- (trekganzen) en de zomermaanden (standganzen).

Doelen en uitgangspunten

Het Zeeuws akkoord beoogt ganzenpopulaties in Zeeland duurzaam in stand te houden op een niveau, waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de van nature voorkomende populaties en de risico's die daarmee samenhangen. Concreet betekent dit:

- In 5 jaar terugdringen van schade van standganzen tot het niveau van 2005 voor grauwe gans en het niveau van 2011 voor brandgans;
- het planmatig reduceren van de populatie(s) standganzen tot een acceptabel niveau, i.c. de aantallen behorende bij de schadeniveau's van 2005 (Grauwe gans) en 2011 (brandgans);
- het planmatig reduceren van populaties Canadese ganzen en exoten tot het schadeniveau nul.

Hierdoor zal op termijn de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en worden voldaan aan de door Nederland aangegane internationale verplichtingen voor trekganzen.

Beleid voor trekganzen

Onder deze groep vallen: rietgans, kleine rietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans en rotgans. (Winter)rust is essentieel voor de duurzame instandhouding van de trekganzenpopulatie. Daarbuiten is het bieden van rust en ruimte in het vroege voorjaar, de cruciale fase voorafgaand aan de terugtocht naar de broedgebieden, noodzakelijk. Door het bieden van deze rust voldoen provincies aan de Europeesrechtelijke verplichtingen voor bescherming van deze ganzensoorten.

- Rotgans, rietgans en kleine rietgans komen alleen als trekvogel voor in Zeeland. Gedurende hun gehele verblijf zijn zij beschermd. Aan verjaging ondersteunend afschot op deze soorten vindt niet plaats.
- Trekkende brandganzen hadden, gelet op de omvang van de noordwest Europese populatie, tot op heden eveneens een bijzondere positie in het beleid. Vooralsnog wordt hier geen verandering in aangebracht. Concreet betekent dit dat er in de periode van 1 november tot 1 mei geen aan verjaging ondersteunend afschot plaatsvindt.
- Voor kol- en grauwe gans geldt het volgende: In de winterperiode (1 november- 15 februari) is, behoudens verjaging met ondersteunend afschot ter bescherming van kwetsbare gewassen, geen afschot toegestaan en zijn verjagingsinspanningen niet

verplicht voor het in aanmerking komen voor schadevergoeding. Onder kwetsbare gewassen worden alle te velde staande landbouwgewassen verstaan met uitzondering van overjarig grasland (ingezaaid voor 1 augustus van het betreffende jaar), groenbemestingsgewassen en oogstresten.

- Exoten (nijlgans, Indische gans) mogen met alle wettelijk toegestane middelen worden bestreden. Hetzelfde geldt voor de Canadese gans. Inzet van het geweer is daarbij gewenst.
- De huidige foerageergebieden worden herbegrensd en heten in het vervolg rustgebieden. Deze worden aangewezen door de provincie op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren.
- Binnen de rustgebieden is het niet toegestaan trekganzen opzettelijk te verontrusten ter voorkoming van schade aan gewassen. Dit geldt ook op kwetsbare gewassen. Jacht, beheer en schadebestrijding (inclusief exotenbestrijding) is alleen toegestaan wanneer de trekganzen niet worden verontrust. Jacht zal daarom alleen plaatsvinden na 12.00 uur en met inachtneming van een afstand van 500 m tot foeragerende ganzen. Van 1 november tot 1 januari is het toegestaan om van tevoren gepland eenmalig één dag per jachtveld te jagen, van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang. Dit onder de voorwaarde dat deze activiteit binnen het kader van de wildbeheereenheid wordt afgestemd tussen betrokkenen, zodat ook rekening wordt gehouden met de grootte van de gebieden en er niet overal tegelijkertijd gejaagd wordt en afdoende rekening wordt gehouden met de rustfunctie.

Begrenzing rustgebieden

- Aanwijzing van de rustgebieden vindt plaats op basis van schadehistorie, aantalshistorie en/of relatie met Natura 2000-gebieden. Er zijn rustgebieden met een rustperiode van 1 november tot 1 april. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te concentreren.
- De concept-begrenzing zoals die in het najaar van 2013 is voorgelegd dient daarbij als uitgangspunt. Kleine wijzigingen op basis van reacties vanuit het veld zijn daarbij nog mogelijk.
- Qua oppervlakte geldt de begrenzing uit 2005 als uitgangspunt. Dit betekent dat voor gebiedsbegrenzing een areaal van 7.200 ha landbouwgrond beschikbaar is.
- Formele begrenzing vindt plaats op basis van de subsidieregeling.

Monitoring en evaluatie

- Aantalsontwikkelingen van de zomerganzen worden periodiek (eens per twee of drie jaar) in beeld gebracht.
- De overwinterende ganzen worden, als onderdeel van de landelijke watervogeltellingen, jaarlijks geteld. De Provincie geeft hiertoe opdracht.
- Reductiemaatregelen en afschot wordt jaarlijks door de FBE gerapporteerd.
- Ontwikkelingen in schadevolumes worden jaarlijks door het Faunafonds gerapporteerd.
- Deze afspraken worden uiterlijk na vijf jaar geëvalueerd of zoveel eerder bij gebleken behoefte.

Rotgans, Noordlangeweg Zonnemaire SD

2.2. Opvanggebieden en ganzenrustgebieden in Zeeland

Na een levendige discussie met diverse actoren is in Zeeland in het jaar 2007 16.075 hectare aan ganzenopvanggebied vastgesteld. Deze opvanggebieden bevonden zich zowel in bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden als op reguliere landbouwgronden. In 2012 zijn de contouren van een nieuw landelijk ganzenopvangbeleid uitgetekend in het zogenaamde “Ganzen7-akkoord”, dat echter niet geëffectueerd werd. Op Zeeuwse schaal zijn de uitgangspunten van dit ganzenakkoord opnieuw uitonderhandeld, hetgeen heeft geleid tot een Zeeuws Ganzenakkoord dat op 13 oktober 2015 door Provinciale Staten werd vastgesteld (Provincie Zeeland 2015, zie 2.1.). De term

“ganzenopvanggebied” is vervangen door “ganzenrustgebied”. Er zijn 14 ganzenrustgebieden met een totaal oppervlak van 16.627 hectare aangewezen, waarvan 52,3% landbouwgrond en 47,7% natuur en overig (tabel 2.2.1. 2.2.2. & figuur 2.2.1.). De aangewezen ganzenrustgebieden komen in grote mate overeen met de voormalige opvanggebieden. De voormalige opvanggebieden Oosterschelde en Dijkwater hebben echter geen status als ganzenrustgebied gekregen. De opvanggebieden Saeftinghe en De Braakman zijn fors groter dan de oude begrenzing, voor ganzenreservaat De Poel en de Van Haaftenpolder geldt het omgekeerde. Vanaf het seizoen 2015/2016 wordt in de voor dit rapport gemaakte berekeningen gewerkt met de vanaf dat seizoen geldende begrenzingen van de ganzenrustgebieden.

Tabel 2.2.1. Karakteristiek van de ganzenrustgebieden in Zeeland.

Gebied	Regio	
Saeftinghe	OZVL	Omvangrijk schorregebied met bijbehorende binnendijkse landbouwpolders
De Putting	OZVL	Graslandreservaat de Putting, Vogelkreek en omringende landbouwpolders
Groot Eiland	OZVL	Kreek met bos en bouwland, natuurontwikkelingsgebied en agrarisch beheersgebied
Axelse Kreek	OZVL	Twee kreken (natuurgebied) en landbouwgrond (deels natuurontwikk.gebied)
De Braakman	WZVL	Braakmankreek en omringende landbouwpolders (deels natuurontwikk.gebied)
Baarzande	WZVL	Natuurgebieden Baarzandse Kreek en de Blikken en omringende landbouwpolders
Ganzenres. De Poel	ZB	Graslandreservaat De Poel en omringende landbouwgronden (deels nat.ontw.geb.)
Yerseke Moer	ZB	Yerseke en Kapelse Moer, graslandreservaat en enige nabije landbouwgronden
Hogerwaardpolder	ZB	Landbouwpolder ten zuiden van Markiezaat, natuurontwikkelingsgebied
Schakerloopolder	THO	Landbouwgronden en (deel gerealiseerde) natuurontwikk. langs zuidkust Tholen
Scherpenissepolder	THO	Ingericht open natuurontwikk.gebied en aan noordzijde aangrenzende landbouwpolders
Van Haaftenpolder	THO	Natuurgebieden Rammegors en van Haaftenpolder en landbouwgronden Hollarepolder
De Maire/De Geule	SD	Natuurgebieden Maire en Geule (kreek) en nabije landbouwpolders
Zuidkust Schouwen	SD	Nat.ontwikk.gebied Prunje, inlagen overige natuurontw.geb. Zuidkust Schouwen

Tabel 2.2.2. Overzicht oppervlak en specifieke invulling ganzenrustgebieden in Zeeland

Naam gebied	Totale oppervlakte rustgebied	Waarvan landbouwgrond	Waarvan natuur en overig
Saeftinghe	7844	4103	3741
De Putting	769	474	295
Groot Eiland	1238	806	432
Axelse Kreek	244	148	96
De Braakman	1333	498	835
Baarzande	735	593	142
Ganzenres. de Poel	308	178	130
Yerseke Moer	1451	892	559
Hogerwaardpolder	131	80	51
Schakerloopolder	341	290	51
Scherpenissepolder	332	120	212
Van Haaftenpolder	267	41	226
De Maire	479	327	152
Zuidkust Schouwen	1155	143	1012
Totaal	16627	8693	7934

Zeeland

Ganzenrustgebieden

Begrenzing ganzenopvanggebied
 Bestaande natuur

Provincie Zeeland

Figuur 2.2.1. Ligging van de ganzenrustgebieden in Zeeland (vanaf oktober 2015)

2.3. Link tussen ganzenrustgebieden en de maandelijkse tellingen

De maandelijkse ganzentellingen vormen een belangrijk instrument om de werking van het ganzenrustbeleid te volgen. In dit rapport wordt een beeld geschetst van het aantal exemplaren per soort binnen en buiten de rustgebieden. In een aantal gebieden loopt de grens van een telgebied niet geheel conform de huidige begrenzing van de rustgebieden. Voor die telgebieden zijn de getelde aantallen toegekend aan de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van de ganzen binnen het gebied, waarbij vooral naar de hoeveelheid geschikt foerageergebied is gekeken. Inmiddels kunnen de tellers al hun gegevens digitaal per kaart op geografisch detailniveau aanleveren. Het grote voordeel daarvan

is, dat met zekerheid gezegd kan worden of een groep ganzen zich binnen of buiten de grenzen van een rustgebied ophield.

Overigens is het van groot belang dat relevante gebieden buiten de opvang goed geteld blijven worden. Alleen dan valt er immers iets zinnigs te zeggen over het percentage ganzen in de provincie dat binnen de rustgebieden verblijft.

Bij de bespreking van de in het seizoen 2022/2023 in Zeeland aanwezige ganzen en zwanen (hoofdstuk 5) is per soort een tabel opgenomen waarin per maand het percentage vastgestelde vogels in de ganzenrustgebieden, overige natuurgebieden en buiten rust- en natuurgebieden vermeld is. Een compleet beeld per soort voor alle ganzenrustgebieden wordt gepresenteerd in Bijlage I.

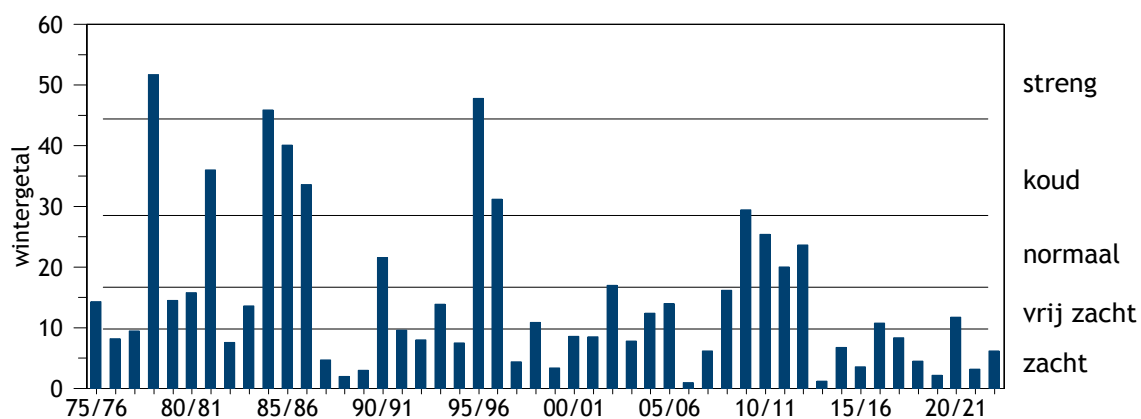
3. Weers- en telomstandigheden

Onderstaande gegevens zijn afkomstig van Meteo Zeeland en het KNMI.

De Zeeuwse herfst was de op een na zachtste sinds de start van de metingen in 1901. Bovendien was het beduidend natter dan gemiddeld voor deze periode. In december werd het tijdelijk wat kouder met geregeld nachtvorst en zelf 1-2 ijsdagen (temperatuur gehele etmaal onder 0), maar de tweede helft van de maand liepen de temperaturen weer flink op. Dat bleek een opmaat voor een bijzonder zachte januari en februari. Verschillen waren er ook: in januari was het geregeld onstuimig en nat, terwijl februari juist erg droog bleef. Al met al was de winter van 2022/23 voor de

tiende opeenvolgende keer zachter dan het langjarig gemiddelde, zowel op Zeeuwse als op landelijke schaal. Daarmee beleven we nu de veruit langste onafgebroken periode van (vrij)zachte winters sinds de start van de tellingen in 1975 (zie figuur 3.1.) Ook op Europese schaal was de winter van 2022/23 een van de zachtste en natste ooit gemeten.

In maart overheerste in Zeeland wind en regen wederom en was het zowaar iets kouder dan normaal. Ook in april was het redelijk koel en vooral erg nat. In de loop van mei werd het steeds vaker warm en droog, een tendens die in juni volop doorzette. Bij het begin van de zomer was van alle nattigheid van winter en het vroege voorjaar dan ook niet veel meer te merken.

Figuur 3.1. Strengheid van de winters in Nederland vanaf 1975/76, uitgedrukt in het vorstgetal van IJnsen.

Grote Canadese Gans, Flauwers Inlaag SD

4. Dankwoord

Allereerst dank aan alle tellers die in het seizoen 2022/2023 weer actief hebben deelgenomen aan de tellingen. Samen staken zij vele uren van hun vrije tijd in het zoeken naar en tellen van groepen ganzen en zwanen. Verder gaat speciale dank uit naar de regio-coördinatoren die deze groep tellers motiveerden en de informatie verzamelden: Eric Marteijs (West Zeeuws-Vlaanderen), Peter Boelee (Noord- en Zuid-Beveland), Mario Aspeslagh (Walcheren), Afke van Dijkhuizen (Oost Zeeuws-Vlaanderen) en Leonard Ketting (Tholen/St. Philipsland).

Ook de tellers van diverse organisaties (DMP, SBB en Rijkswaterstaat) worden uitdrukkelijk bedankt voor hun inzet tijdens de tellingen. De tellingen van DMP werden uitgevoerd door Mark Hoekstein, Floor Arts, Sander Lilipaly, Dirk van Stralen, Pim Wolf en Maarten Sluijter. De algehele coördinatie in het seizoen 2022/2023 werd verzorgd door Jan-Willem Vergeer van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

In onderstaand overzicht worden alle 139 bij Sovon bekende Zeeuwse ganzen- en zwanentellers in het jaar 2022/2023 genoemd. De namen van tellers die dit seizoen meer dan 25 tellingen hebben uitgevoerd zijn cursief gedrukt.

Bernadet Adriaenssens, Cees Appel, *Floor Arts*, *Mario Aspeslagh*, *Wally Baaten*, Ton Bakker, Wouter Baplu, Justus van den Berg, Jan van den Berg, Ger Bijster, Peter Boelee, Lucien Boerjan, Jaap de Bonte, Cor Both, Ben Bousché, *Ellie van Boxsel*, Rein Brand, P. van den Broek, Carla Buijze, Hidde Bult, Johnny du Burck, Piet du Burck, Lies van der Burg, Carla van der Burgt, Marcel Buijsse, *Henk Castelijns*, Gerard van Daele, *Ab Delzenne*, Irene Dijk, Jelle van Dijk, Afke van Dijkhuizen, Ingrid Donga, Walter van Dongen, Simon

den Dubbelden, *Ploni Duynhouwer*, Leo D`Hoore, Melissa Eland, *Gijs van den Ende*, Jos van Felius, Gabrielle Gaiser, Jan Goedbloed, Gerard van Gool, Riet Graaumans, Monique van Gremberghe, Dini Hartog, George van der Hel, Dini Helmers, Jan Hengst, *Cock van Heukelen*, Christiaan Hiensch, *Mark Hoekstein*, Christien D'hoore, Henk Huige, Leo Huijsen, Huib van Iwaarden, *Wendy Janse*, Conny Jansen, Cor de Jong, Lia Kerstens, *Leonard Ketting*, Marcel Klootwijk, Sjak de Kock, Emmij & Ruud de Koeijer van Leeuwen, Bram Korteknie, Vincent Krans, Titia Kroon, Jeroen van Kruiningen, Jacques Kuijsten, T. de Kuiper, Toon Laro, Cees Lavooy, Rob van de Leur, *Sander Lilipaly*, Christine Lombaerts, Merien van Loo, Eric Marteijs, Martine Matthijs, *Eddy Matthijs*, Peter Meininger, Diederick Meyer, *Hans Molenaar*, Niek Oele, Joop van Oostenbrugge, Mayro Pattikawa, Raoul Peeters, Luud Persijn, Jimmy Pijcke, Reggy van Poecke, Jan Polderman, Ad Polderman, Wil Poldervaart, *Willem Post*, Merijn van Pul, Hans Risseeuw, Ysbrand Bram Roobol, Wilma de Rooij, Yvonne Sanders, Elly Schipper, Rinus Sinke, *Maarten Sluijter*, Ted Sluijter, Rudy Smet, Alex de Smet, Ingrid Smit, Jan Spinnewijn, *Marian Sponselee*, Theo Spuesens, Ton Stapels, Pieter Steennis, *Ben Steur*, *Dirk van Straalen*, George Tanis, Krijn Tanis, Kees Tazelaar, Dilia Timmers, *Bram Tissink*, Franklin Tombeur, Leo Tromper, Gerard Troost, Fred Twisk, *Jaap van de Velde*, Frits van Velzen, *Jan-Willem Vergeer*, Leen Visser, Mario de Vlieger, Barbara Voogt, Theo de Vos, *Bram Vroegindeweij*, *Hugo van der Wal*, Petrus van t Westeinde, Rien Weststrate, Trudie van Wezel, Anne-Mark Wijkel, Wim de Wilde, Jeanet Wisse, *Pim Wolf*, Lenn van de Zande, Kees van 't Zelfde & Petra Zondervan-Smit.

Brandgans, Prunje-Zuid SD

5. Resultaten seizoen 2022/2023

Tabel 5.1.1. Totaal aantal van de meest getelde ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2022/2023.

seizoen 2022 / 2023	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Kleine Zwaan	0	0	0	1	88	321	297	35	0	0	0	0
Toendrarietgans	1	0	0	44	4.545	6.627	4.675	2.063	5	1	0	0
Kolgans	0	0	1	2.173	18.121	22.209	26.902	17.752	5.768	1	0	1
Grauwe Gans	7.638	11.729	7.236	29.953	40.164	43.013	32.962	17.801	6.044	4.584	6.624	4.390
Grote Canadese Gans	1.105	769	1.530	1.779	2.767	2.526	2.571	1.870	1.406	566	648	746
Brandgans	1.921	5.309	7.738	26.503	20.392	47.652	55.706	53.360	44.515	24.955	4.968	2.497
Rotgans	1	10	11	7.895	18.809	21.779	22.508	23.109	13.836	13.032	11.891	15
totaal	10.666	17.817	16.516	68.348	104.886	144.127	145.621	115.990	71.574	43.139	24.131	7.649

5.1. Algemeen

In Tabel 5.1.2. staan de totalen van de overige ganzen/zwanen soorten die zijn waargenomen. Voor de Knobbeltzwaan en de Soepgans is het overzicht buiten de maand januari niet compleet, omdat deze vogels vaak voorkomen in urbaan gebied dat in de regel niet maandelijks geteld wordt.

Tabel 5.1.2. Totaal aantal overige genoteerde soorten ganzen en zwanen tijdens de maandelijkse tellingen in Zeeland in 2022/2023.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Knobbeltzwaan	257	289	324	439	507	632	698	597	408	236	302	385
Zwarte Zwaan	3	2	5	15	19	22	17	39	10	15	14	13
Wilde Zwaan	0	0	0	0	7	21	66	69	4	0	0	0
Kleine Rietgans	0	0	0	0	155	50	9	1	0	0	0	0
Dwerggans	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Soepgans	93	91	64	374	323	247	383	336	228	157	114	8
Indische Gans	1	1	1	10	11	4	16	30	9	8	1	3
Sneeuwgans	0	5	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0
Ross' Gans	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0
Keizergans	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Kleine Canadese Gans	0	0	0	0	0	0	7	3	1	0	0	0
Witbuirotgans	0	0	0	0	12	16	17	0	0	0	0	0
Zwarte Rotgans	0	0	0	2	1	2	2	2	0	2	2	0
Roodhalsgans	0	0	1	0	1	2	0	2	1	0	0	0
Nijlgans	176	262	315	381	842	1.002	1.489	1.008	459	209	286	188
totaal	531	650	710	1.223	1.880	1.998	2.706	2.088	1.122	627	719	597

5.2. Kleine Zwaan *Cygnus columbianus bewickii*

Profiel

De in Nederland voorkomende vorm van de Kleine Zwaan broedt op de toendra's van Arctisch Rusland, vooral ten westen van Nova Zembla. De hier broedende Kleine Zwanen verlaten in september de broedplaatsen en trekken via Rusland en de Baltische staten naar West-Europa, waar Denemarken, Engeland en Nederland belangrijke overwinteringsgebieden herbergen. In Nederland gaat het de laatste jaren om maximaal 3.400 tot 3.900 exemplaren; de lange termijntrend is negatief (Hornman *et al.* 2024). De vogels prefereren eiwitrijk plantaardig voedsel. Belangrijke voedselbronnen in Nederland zijn de knollen van fonteinkruiden buitendijks en bieten- en aardappelresten op akkers binnendijks. De timing van aankomst, de aantallen en de duur van het verblijf in Nederland zijn afhankelijk van de omstandigheden bij ons ten opzichte van andere overwinteringsgebieden, het broedsucces op de toendra en de mate van beschikbaarheid van goed exploiteerbare voedselbronnen. De variatie in al deze factoren maakt dat de in Nederland verblijvende aantallen van jaar op jaar flink kunnen verschillen. Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen in Noordwest-Europa aan de lage kant. In Nederland is de soort sinds 2005 met gemiddeld 7% per jaar afgenomen. De afname sinds 2015 bedraagt zelfs meer dan 50%, maar sinds 2020 lijken de aantallen zich op een laag peil te stabiliseren (Hornman *et al.* 2022, 2024). Het lage broedsucces op de Russische toendra lijkt de voornaamste reden voor de afname van de flywaypopulatie (Hornman *et al.* 2022). Daarnaast verlegt de soort ten gevolge van klimaatverandering de overwinteringsgebieden in noord en oostwaartse richting. Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Kleine Zwaan.

Seizoen 2022/2023

Aantal en verblijfsduur van de in Zeeland verblijvende Kleine Zwanen is al jaren aan de magere kant. Het seizoen 2022/2023 bracht daarin geen verandering. Het voornaamste verschil met het voortgaande seizoen was wellicht de aanwezigheid van meer dan 100 exemplaren in twee maanden (321 december, 297 januari), in plaats van een (december) vorig seizoen.

In totaal werd de Kleine Zwaan in 36 maand/plotcombinaties gemeld, waarbij het in 16 gevallen om minder dan 10 exemplaren ging. Het eerste ex verbleef op 11 oktober in de Hogerwaardpolder ZB bezuiden het Markiezaat. Bij de novembertelling doken Kleine Zwanen op in zes telgebieden, waaronder de Geule Oosterland SD (28) en de Bruintjeskreek Sint Philipsland (27). In december ging het om 14 telgebieden, met 51 ex in de Kreekrak- en Völckerpolder ZB

en de Bewesten Eedepolder-zuid WZVL. Tijdens de midwintertelling midden januari bleek het aantal locaties (11) en het aantal aanwezige vogels iets geslonken, maar de groep van 121 ex in de Vierbannenpolder op Duiveland was wel de grootste van het seizoen. Andere gebieden waar in december en/of januari meer dan 25 ex verbleven waren de Zonnemairepolder-Oost SD (45), Dreischorpolder-West (42), Nieuw Bommenedepolder SD (58) en Sint Philipsland-zuid (27). Tijdens de februari telling werden alleen bij de Grevelingen nog enkele tientallen exemplaren gemeld.

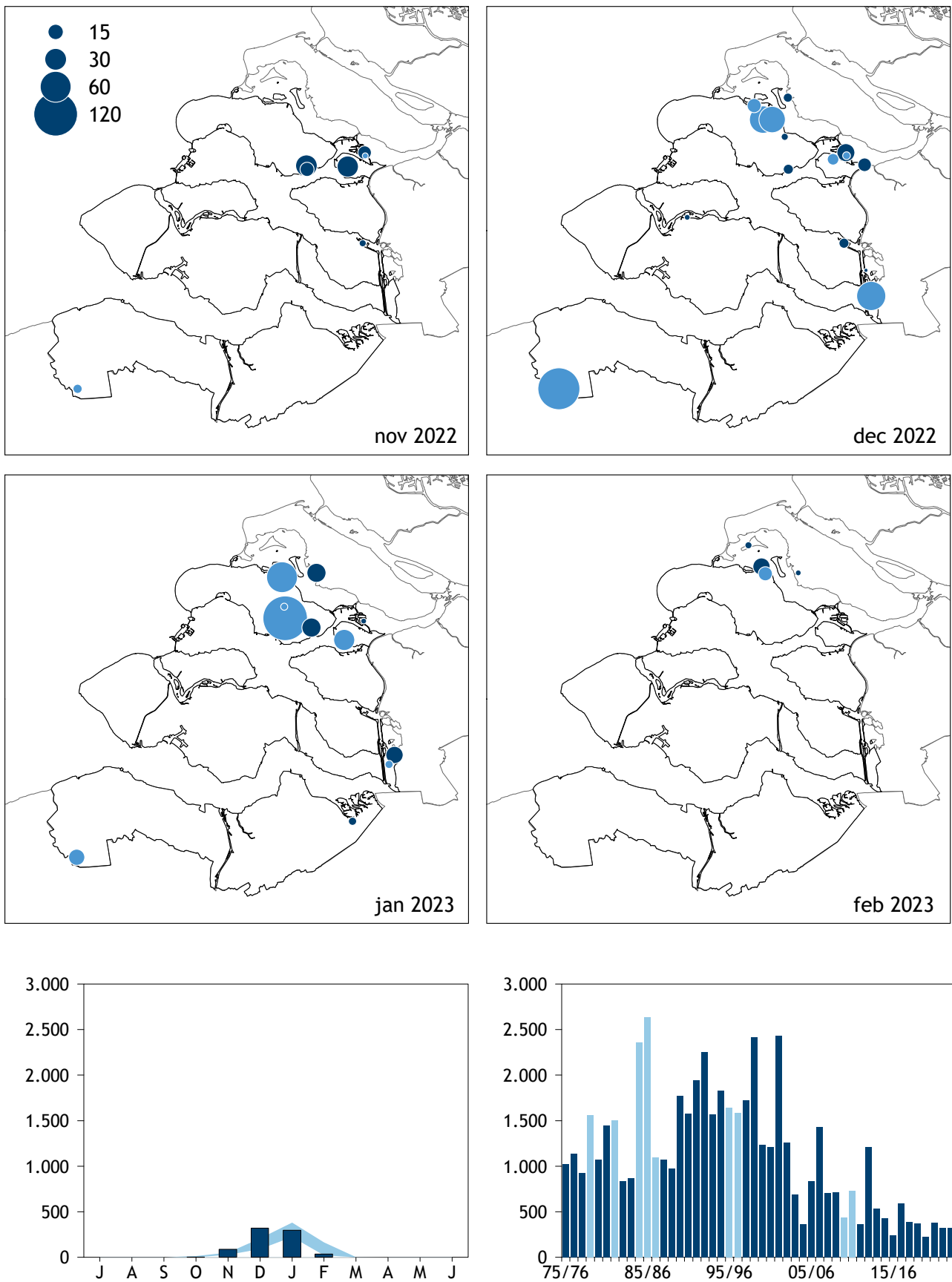
Tussen de maandelijkse tellingen door werden kortstondig enkele meer dan 100 ex tellende groepen gezien, zoals 208 ex in de Hogerwaardpolder-west ZB op 04/02, 168 ex polder Bloois en Oud-Bommenede SD op 22/01 en 173 ex Oudepoldersedijk Zierikzee SD op 09/01 (Waarneming.nl). Met name op Noord-Beveland, Walcheren en Oost Zeeuws-Vlaanderen waren Kleine Zwanen slechts sporadisch aanwezig.

De Kleine Zwaan speelt geen rol bij de aanwijzing van Zeeuwse ganzenrustgebieden. In de piekmaanden december en januari verbleef meer dan 75% van de Zeeuwse Kleine Zwanen op reguliere landbouwgronden. Dat gaat in tegen de voorgaande jaren geconstateerde trend dat een groeiend deel van de populatie in natuurgebieden verbleef. De Maire en Hogerwaardpolder zijn de enige rustgebieden waar korte tijd substantiële aantallen verbleven. Vrijwel alle in Zeeland bekende slaapplekken liggen in natuurgebieden; een heel ander beeld dus dan overdag.

In de periode november 2022 – februari 2023 verbleef gemiddeld 8,9% van de landelijke Kleine Zwanenpopulatie binnen de provinciegrenzen. Dat is vrijwel gelijk aan het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen. In december (11,5) en februari (10,4) lag het percentage boven de 10%.

Kleine Zwaan & Grauwe Gans, Boogerdweg Zonnemaire SD

Figuur 5.2.1. Kleine Zwaan in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - februari 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustge-
 bied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.
 (linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.2.1. Percentage Kleine Zwanen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023.

maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
November	45,5	46,5	8
December	1,9	14,8	83,4
Januari	14,8	7,8	77,4
Februari	0,0	65,6	34,4

Tabel 5.2.2. Aantal Kleine Zwanen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	0	0	22	2	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	0	8	0	33	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	40	105	204	0	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	13	23	2	0	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	0	19	27	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	27	0	0	0	0	0	0	0
Zoommeer	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	1	0	52	22	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	5	106	16	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0

Tabel 5.2.3. Aantal Kleine Zwanen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 - 2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	0	0	0	1	88	321	297	35	0	0	0	0
2021/2022	0	0	0	0	51	89	326	71	0	0	0	0
2020/2021	0	0	0	14	28	105	381	164	0	0	0	0
2019/2020	0	0	0	0	47	207	223	22	1	0	0	0
2018/2019	0	0	0	0	69	238	369	132	2	0	0	0
2017/2018	0	0	0	0	70	200	391	19	2	0	0	0
2016/2017	0	0	0	5	96	177	589	403	0	0	0	0
2015/2016	0	0	0	1	57	240	229	70	0	0	0	0
2014/2015	0	0	0	0	69	240	426	238	0	0	0	0
2013/2014	0	1	0	17	354	261	537	5	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	0	108	427	731	1.211	2	0	0	0
2011/2012	0	0	0	24	72	362	246	331	18	0	0	0
2010/2011	0	0	0	28	247	415	727	180	0	0	0	0
2005/2006 - 2009/2010	1	1	1	5	568	709	523	126	7	0	0	0
2000/2001 - 2004/2005	0	0	0	33	1.018	868	740	164	5	0	0	0
1995/1996 - 1999/2000	0	0	1	63	1.359	1.520	641	306	5	0	0	0
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	42	1.554	1.648	801	146	3	0	0	0

5.3. Toendrarietgans *Anser serrirostris*

Profiel

De Toendrarietgans broedt in de toendra's van Arctisch Rusland, grofweg van het Kola schiereiland ten oosten van Finland tot aan Taimyr. In september trekken de vogels in zuidwestelijke richting weg. Via Rusland en de Baltische staten bereiken ze na een vlucht van 3.000 tot 5.000 kilometer de overwinteringsgebieden in Midden- en Noordwest-Europa. In Nederland zijn de vogels vooral van half oktober tot eind februari te vinden. De maxima schommelen de laatste jaren tussen de 227.000 – 262.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024). Het broedsucces van in Nederland overwinterende Toendrarietganzen is sinds de jaren tachtig licht afgenomen. De landelijke winterpopulatie toont sinds de jaren negentig juist een toename, waarschijnlijk als gevolg van een herverdeling van winterconcentraties in Europa. Dat is ook op Nederlandse schaal te merken: de soort neemt toe in Noord-Nederland, maar de trend in zuidelijker gelegen provincies is overwegend negatief (data Sovon).

De in Nederland verblijvende vogels voeden zich tot in januari vooral met oogstresten op akkers, onder meer van suikerbieten, granen en aardappels. Als er geen oogstresten meer te halen vallen, schakelen veel Toendrarietganzen over op gras of jonge wintergranen. De vogels verblijven meestal in grote, soms met andere soorten gemengde groepen. Slaapplaatsen bevinden zich in open water of op rustige buitendijkse platen. Het gros van de in Zeeland verblijvende Rietganzen bestaat uit de Toendra-variant. Waarnemingen van de in de taiga van Scandinavië en Siberië broedende Taigarietgans (*Anser fabalis*) zijn tegenwoordig uitzonderlijk, zowel binnen de provinciegrenzen als elders in Nederland (zie 5.9.5.).

Het huidige Zeeuwse ganzenrust-beleid richt zich niet op de Toendrarietganzen.

Seizoen 2022/2023

Voor het tiende opeenvolgende jaar lag het maximale aantal in de provincie verblijvende Toendrarietganzen onder de 10.000. Bovendien verbleven veel Toendrarietganzen maar kort in de regio: zowel in november als in februari lag het totaal circa 30% lager dan in december en kort na de februaritelling (2063 ex) waren vrijwel alle vogels gevlogen.

Het accent in de verspreiding lag zoals gebruikelijk op oostelijk Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Baarland en omgeving op Zuid-Beveland en de Kop van Ossensisse en de Saeftinghepolders in Oost Zeeuws-Vlaanderen.

Van oktober tot en met maart werden in 117 maandelijkse gebiedstellingen Toendrarietganzen gemeld. De 31 maand-gebiedcombinaties met tenminste 100 exemplaren waren verdeeld over Schouwen-Duiveland (9), Noord-Beveland (8), Zuid-Beveland (6), Oost Zeeuws-Vlaanderen (5), West Zeeuws-Vlaanderen (2) en Tholen (1). Een groot deel van de waargenomen Toendrarietganzen foerageerde op oogstresten, vooral van aardappel en suikerbiet.

Elf maand-gebiedcombinaties telden 500 of meer Toendrarietganzen. De hoogste aantallen werden geteld in de Zonnemairepolder SD (1750 ex op 14 december), Kievitspolder Kreverhille OZVL (1640 op 25 november) en Perkpolder-West OZVL (1400 op 21 december).

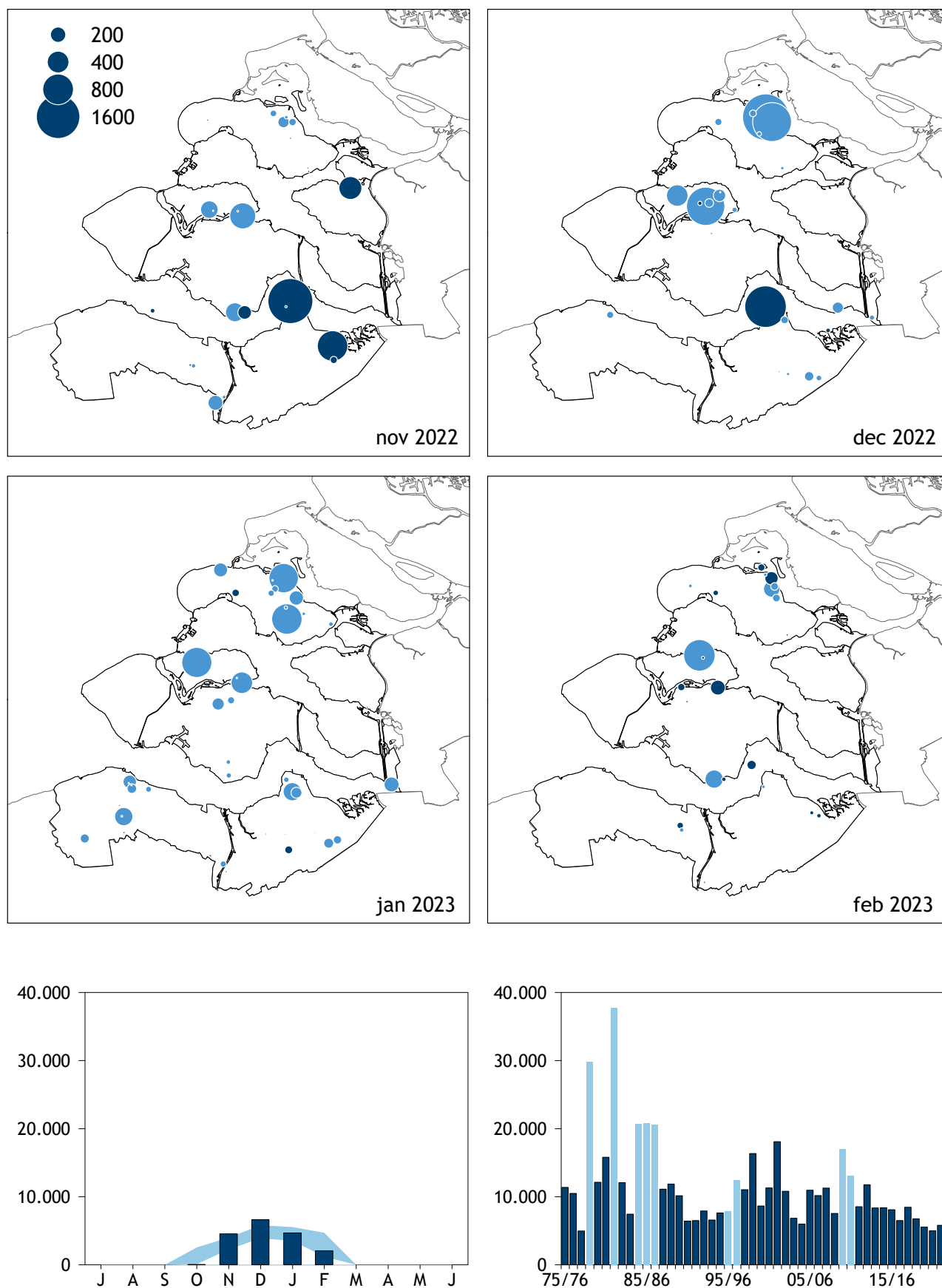
Buiten de maandelijkse tellingen werden opmerkelijk weinig grote groepen gemeld. Wel verbleven in alle regio's (inclusief Walcheren en Tholen) geregeld kleine groepjes en individuen (Waarneming.nl).

Het Zeeuwse ganzenrustbeleid is niet gericht op de Toendrarietganzen. In de vier maanden met substantiële aantallen (november-februari) verbleef gemiddeld 6,2% van de Zeeuwse populatie in ganzenrustgebieden. De enige melding van meer dan 100 Toendrarietganzen in een rustgebied stamt van Saeftinghe in november (796 ex). 69% van de Zeeuwse Toendrarietganzen verbleef in oktober-februari op reguliere landbouwgronden.

Het aandeel van de Zeeuwse populatie Toendrarietganzen in het landelijk totaal in de periode oktober-februari bedroeg 2,8% (maximaal 4% in januari). Dat is iets hoger dan het gemiddelde over de afgelopen vijf seizoenen.

Toendrarietgans, Helleweg Dreischor SD

Figuur 5.3.1. Toendrarietgans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - februari 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.
 (linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.3.1. Percentage Toendrarietganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023.

Maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
November	17,8	49,5	32,7
December	0,4	21,8	77,9
Januari	2,1	0,2	97,7
Februari	4,5	24,8	70,7

Tabel 5.3.2. Aantal Toendrarietganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	0	0	0	0	0	0	0	204	0	1	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	205	3.078	1.939	357	0	0	0	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0
Tholen	0	0	0	0	425	0	3	0	0	0	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	42	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	800	1.761	1.120	820	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	2	440	4	199	511	4	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	0	0	121	182	0	0	0	0	0
Westerschelde	1	0	0	0	18	3	0	0	1	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	40	603	0	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	42	2.653	1.578	626	164	0	0	0	0
Voordelta	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

Tabel 5.3.3. Aantal Toendrarietganzen in Zeeland, maandtotalen 2009/10 - 2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	1	0	0	44	4.545	6.627	4.675	2.063	5	1	0	0
2021/2022	0	0	5	689	4.008	5.806	3.525	2.443	1	0	0	0
2020/2021	0	0	0	2.548	3.313	3.910	4.999	4.708	12	0	0	0
2019/2020	0	0	0	116	2.254	4.388	5.535	1.209	2	0	0	0
2018/2019	0	0	0	0	2.665	5.774	6.778	2.346	5	0	1	0
2017/2018	0	0	0	100	1.544	8.385	8.453	3.010	3	0	0	0
2016/2017	0	0	1	280	1.686	6.494	2.700	1.011	0	0	0	0
2015/2016	0	0	0	732	5.658	8.103	3.280	4.102	0	0	0	0
2014/2015	0	0	0	72	2.587	8.379	5.010	3.112	2	0	0	0
2013/2014	0	0	0	307	4.012	8.100	8.365	704	0	0	0	0
2012/2013	0	0	0	96	5.102	10.850	11.608	11.759	13	0	0	0
2011/2012	0	1	0	85	4.825	4.285	8.528	5.043	0	0	0	0
2010/2011	0	0	0	356	5.999	4.799	13.092	4.896	6	0	0	1
2005/2006 - 2009/2010	0	0	0	201	4.191	9.407	8.008	4.124	73	0	0	0
2000/2001 - 2004/2005	0	0	0	152	5.955	9.944	7.126	2.868	164	5	0	0
1995/1996 - 1999/2000	0	0	0	32	4.234	8.861	9.285	3.449	49	0	0	0
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	2	963	6.598	5.987	2.267	1	0	0	0

5.4. Kolgans *Anser albifrons*

Profiel

Kolganzen broeden in grote delen van Arctisch Rusland. Het broedsucces varieert en is gerelateerd aan de arctische lemming-cyclus. Een gering, en recent afnemend aantal paren –afkomstig van ontsnapte lokvogels en aangeschoten exemplaren- verblijft 's zomers in Nederland en kan hier tot broeden komen (Boele *et al.* 2024). De verschillende populaties overwinteren van West-Europa tot bezuiden de Kaspische Zee. De in Groenland broedende ondersoort *A.a. flavivirostris* overwintert in Ierland en Schotland en is in Nederland erg zeldzaam. De in Nederland verblijvende Kolganzen broeden voornamelijk in het westelijk deel van Arctisch Rusland en trekken via de Baltische staten en Zuid-Scandinavië naar de overwinteringsgebieden. De Nederlandse winterpopulatie nam tussen 1975 en 2010 sterk in omvang toe; de huidige winterpopulatie telt 732.000 - 952.000 vogels. In het westen des lands is de trend nu stabiel tot licht dalend. Voorts arriveren veel vogels tegenwoordig wat later in het najaar (Hornman *et al.* 2024). De meeste Nederlandse Kolganzen verblijven in het noorden en westen en in het rivierengebied en foerageren op grasland. Een klein deel profiteert van oogstresten op akkerland en foeraert vanaf januari ook op wintergranen.

Sinds het midden van de vorige eeuw is het aantal in Noordwest-Europa overwinterende Kolganzen fors gestegen; Midden-Europese winterpopulaties zijn juist gekrompen. Het broedsucces van in Nederland overwinterende Kolganzen vertoont sinds de jaren negentig een dalende trend (Hornman *et al.* 2024). De Kolgans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2022/2023

Tussen 1975 en 2010 is de Zeeuwse winterpopulatie van de Kolgans fors gegroeid, maar sindsdien overheerst een dalende trend. De huidige winterpopulatie ligt ongeveer op het niveau van 1995. In de twee voorgaande seizoenen nam het aantal in Zeeland verblijvende Kolganzen weer wat toe, maar seizoen 2022/23 pakte aanzienlijk magerder uit: het gehele winterhalfjaar lagen de maandtotalen duidelijk onder die van het voorgaande seizoen.

De aankomst van het leeuwendeel van de Zeeuwse overwinteraars valt tegenwoordig ná oktober: voor het zesde opeenvolgende jaar werden in die maand minder dan 10.000 Kolganzen geteld. De seizoenspiek van 26.902 ex viel in januari en niet, zoals in de vier voorgaande seizoenen, in december.

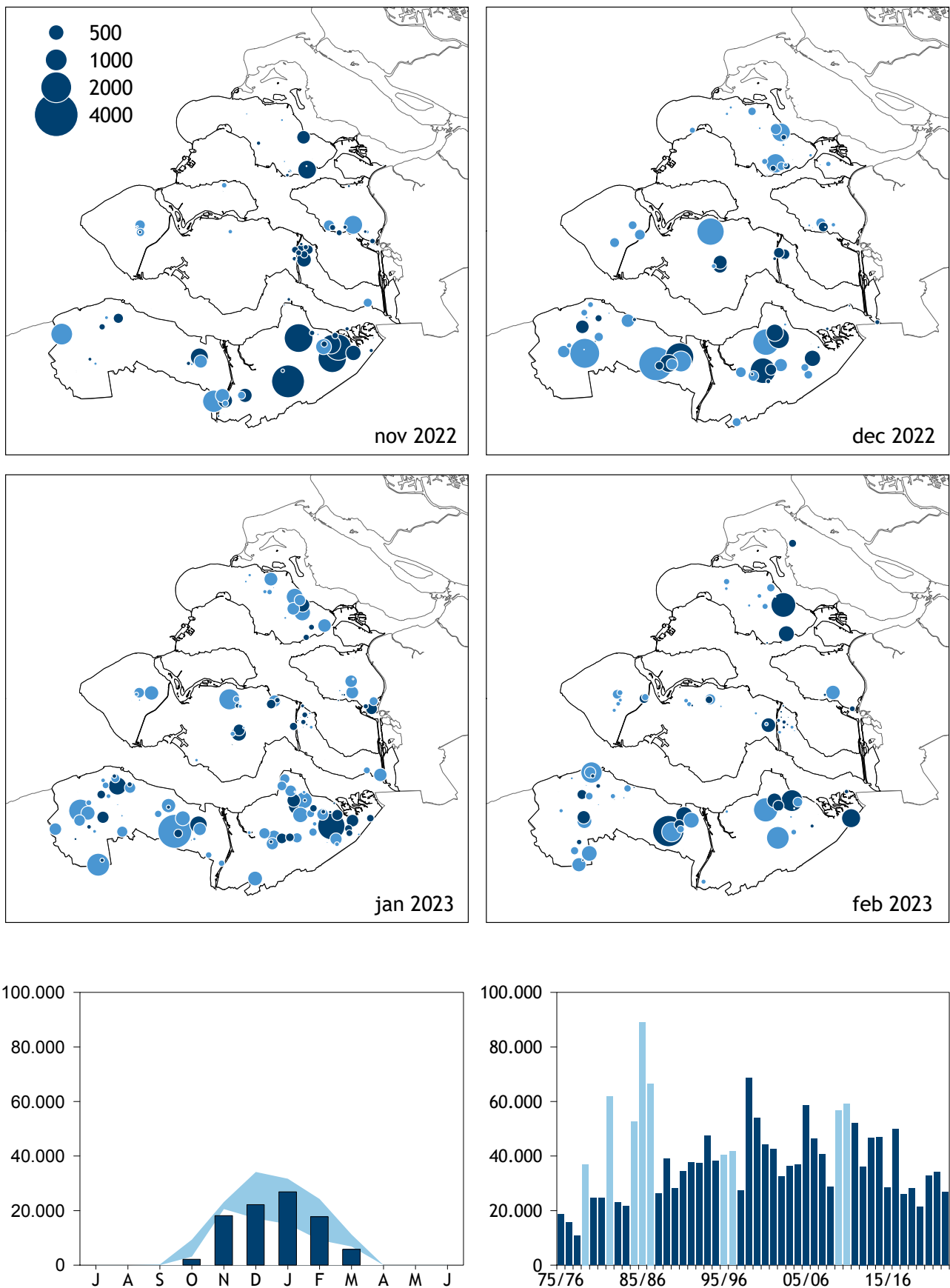
Oost Zeeuws-Vlaanderen blijft met afstand de belangrijkste Zeeuwse regio voor de Kolgans. Van oktober tot en met maart verbleef hier gemiddeld 47% van de Zeeuwse populatie. West Zeeuws-Vlaanderen was goed voor gemiddeld 19,3%. Wel daalde het aandeel van beide delen van Zeeuws-Vlaanderen ten opzichte van vorig seizoen, terwijl dat van Zuid-Beveland (15,5%) juist steeg. Enkele andere regio's herbergden één of enkele maanden meer dan 10% van de Zeeuwse populatie: Schouwen-Duiveland (december, januari) en Walcheren (maart).

Tussen september en april werden in 406 maand/gebiedcombinaties Kolganzen vastgesteld. Dat is vrijwel evenveel als in het voorgaande seizoen, maar het aantal tellingen met groepen van meer dan 1000 Kolganzen verschilde aanzienlijk: 21 dit seizoen, tegen 65 vorig jaar. Deze forse concentraties waren verdeeld over Oost Zeeuws-Vlaanderen (13), West Zeeuws-Vlaanderen (5), Zuid-Beveland (2) en Schouwen-Duiveland (1). Alleen Walcheren en Noord-Beveland moesten het geheel zonder groepen van meer dan 500 ex stellen. Slechts vijf keer werden meer dan 2000 Kolganzen vastgesteld in een telgebied (alle in Zeeuws-Vlaanderen), met de 2800 ex in de Braakmanpolder-Zuid op 17 februari als grootste uitschieter. Het gemiddeld aantal Kolganzen per bezet telgebied bedroeg 228 ex, ruim 20% lager dan in voorgaande twee seizoenen.

Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 43,8% van de getelde Zeeuwse Kolganzen in ganzenrustgebieden en 7,8 % in (overige) natuurgebieden. Dat is iets onder het gemiddelde over de afgelopen vijf seizoenen.

Over het hele winterhalfjaar gezien verbleef meer dan 5 procent van de Zeeuwse Kolgans-populatie in de ganzenrustgebieden Saeftinghe (9,9%), De Putting (9,6%) en De Braakman (7,1%). Opmerkelijk is de afname van het belang van rustgebied Groot Eiland: vorig seizoen nog goed voor 17%, nu voor 3,5%. De Yerseke- en Kapelse Moer zijn samen goed voor gemiddeld 4% van de Zeeuwse winterpopulatie; een lichte stijging ten opzichte van vorig seizoen. Het gebiedsdoel van het daar aangewezen Natura 2000-gebied (1700 ex) werd echter in geen enkele maand gehaald.

In de periode 2000-2010 verbleef gemiddeld 4-5% van de Nederlandse kolganspopulatie in Zeeland, maar het belang van de Zeeuwse populatie nam daarna wat af. Dit seizoen lag het percentage in oktober-maart met gemiddeld 2,5% (piek 3,4% in december) bijzonder laag.

Figuur 5.4.1. Kolgans in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - februari 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.4.1. Percentage Kolganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023.

Maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
Oktober	50	5,5	44,6
November	68,1	6,1	25,8
December	35,8	2,2	62
Januari	26,9	5,8	67,3
Februari	38	13,3	48,7
Maart	44,1	13,8	42,1

Tabel 5.4.2. Aantal Kolganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	0	0	4	0	130	0	0	0	0
Grevelingen	0	0	0	0	370	60	410	1.255	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	206	848	2.446	2.782	922	0	0	0	1
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	0	0	177	0	0	0
St. Philipsland	0	0	0	32	6	65	0	0	20	0	0	0
Tholen	0	0	0	55	1.283	460	1.207	521	0	1	0	0
Oosterschelde	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Zoommeer	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	72	0	0	0	0	0	0	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	0	0	45	0	0	0	0
Walcheren	0	0	0	178	395	585	703	673	720	0	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	0	192	40	2.371	2.468	929	1.097	0	0	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	178	1.376	552	849	214	987	0	0	0
Westerschelde	0	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	281	1.318	5.897	8.928	3.772	853	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	1.048	12.411	9.767	9.554	9.291	1.914	0	0	0

Tabel 5.4.3. Aantal Kolganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	0	0	1	2.173	18.121	22.209	26.902	17.752	5.768	1	0	1
2021/2022	0	0	256	5.987	20.579	34.163	31.695	24.243	9.884	8	0	0
2020/2021	0	0	0	9.349	23.182	32.812	26.008	15.546	11.258	3	0	1
2019/2020	0	1	5	3.103	21.356	17.122	15.029	9.203	6.844	4	0	0
2018/2019	0	0	0	690	24.258	28.026	20.395	12.738	8.780	1	1	0
2017/2018	0	1	0	739	12.696	25.567	25.972	11.168	9.020	0	0	0
2016/2017	0	0	0	11.355	34.918	50.002	31.577	20.920	5.155	1	0	0
2015/2016	5	1	0	25.060	22.593	22.061	28.420	24.161	11.920	2	1	1
2014/2015	0	2	2	15.506	29.084	43.784	46.860	15.826	9.138	0	1	0
2013/2014	0	1	0	20.350	46.508	37.720	29.025	19.741	5.386	0	1	1
2012/2013	4	1	0	6.204	36.193	30.327	25.403	16.877	15.015	75	1	0
2011/2012	0	0	0	11.002	31.269	51.995	28.235	14.236	8.226	3	0	0
2010/2011	1	5	0	17.829	25.450	36.154	59.019	26.318	8.281	9	6	0
2005/2006 - 2009/2010	0	1	2	3.567	22.460	40.493	45.822	29.070	12.492	10	5	1
2000/2001 - 2004/2005	1	1	3	3.496	21.384	31.566	36.903	26.298	9.718	489	1	1
1995/1996 - 1999/2000	1	1	3	1.475	16.353	33.746	43.645	31.845	11.218	19	2	1
1990/1991 - 1994/1995	0	0	0	76	4.996	31.705	35.766	28.670	9.172	0	0	0

5.5. Grauwe Gans *Anser anser*

Profiel

Met een broedpopulatie van 100.000 – 165.000 paar (Boele *et al.* 2022) is de Grauwe Gans veruit de talrijkste in Nederland broedende ganzensoort. Het gros van deze broedvogels overwintert binnen de landsgrenzen en wordt dan vergezeld door broedvogels uit Scandinavië en Midden-Europa. In november zijn de aantallen in Nederland het hoogst; dan verblijven hier de laatste jaren 545.000-670.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024). Tussen 1975 en 2010 is de winterpopulatie sterk gestegen. De laatste jaren is deze in het westen en oosten des lands stabiel tot licht stijgend, terwijl het noorden een sterkere stijging laat zien (data Sovon). Het broedsucces van de Nederlandse broedpopulatie is sinds de eeuwwisseling gedaald (Hornman *et al.* 2024). De Zeeuwse broedpopulatie wordt geschat op 3.000 – 5.200 paren (Vergeer & Castelijns 2022).

Het Verdrongen Land van Saeftinghe is van oktober tot in januari een belangrijke verblijfplaats. De vogels foerageren hier vooral op wortelknollen van Riet en Zeebies en binnendijks op oogstresten en grasland (Castelijns & Jacobusse 2010). Vegetatiesuccessie op het hoger wordende schor leidde na 2010 tot een afname van de beschikbare voedselhoeveelheden en daarmee van de aantallen ganzen op de schor (Vergeer & Castelijns 2022). De Grauwe Gans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2022/2023

Het aantal in het najaar in Zeeland verblijvende Grauwe Ganzen lijkt wat af te nemen. Vooral het afvlakken van de november-piek valt op; de 40.164 dit jaar getelde ex vormen de laagste november-maandsom sinds 2015. De verschillen in de wintermaanden zijn kleiner, al is hier ook sprake van een geringe afname. Net als in voorgaand seizoen piekte de Zeeuwse Grauwe Ganzenpopulatie in december (43.013 ex), terwijl dat voorheen vaak in november het geval was. In januari (32.962 ex) bleek bijna een kwart van de decemberpopulatie alweer verdwenen. Dat is in lijn met de gebruikelijk daling in deze maand, die vorig seizoen echter werd onderbroken. De (onvolledige) voorjaarsstellingen suggereren een recente stabilisatie van de dan in de provincie aanwezige populatie

In oktober en november was de Grauwe de talrijkste Zeeuwse ganzensoort. De overige maanden van het winterhalfjaar was die eer voorbehouden aan de Brandgans, terwijl in februari en maart ook meer Rot- dan Grauwe ganzen in de provincie te vinden zijn. In november, december en januari herbergde Oost Zeeuws-Vlaanderen (incl. Saeftinghe) de meeste

Grauwe Ganzen, in de maanden ervoor en erna waren de hoogste aantallen vooral op Schouwen-Duiveland te vinden.

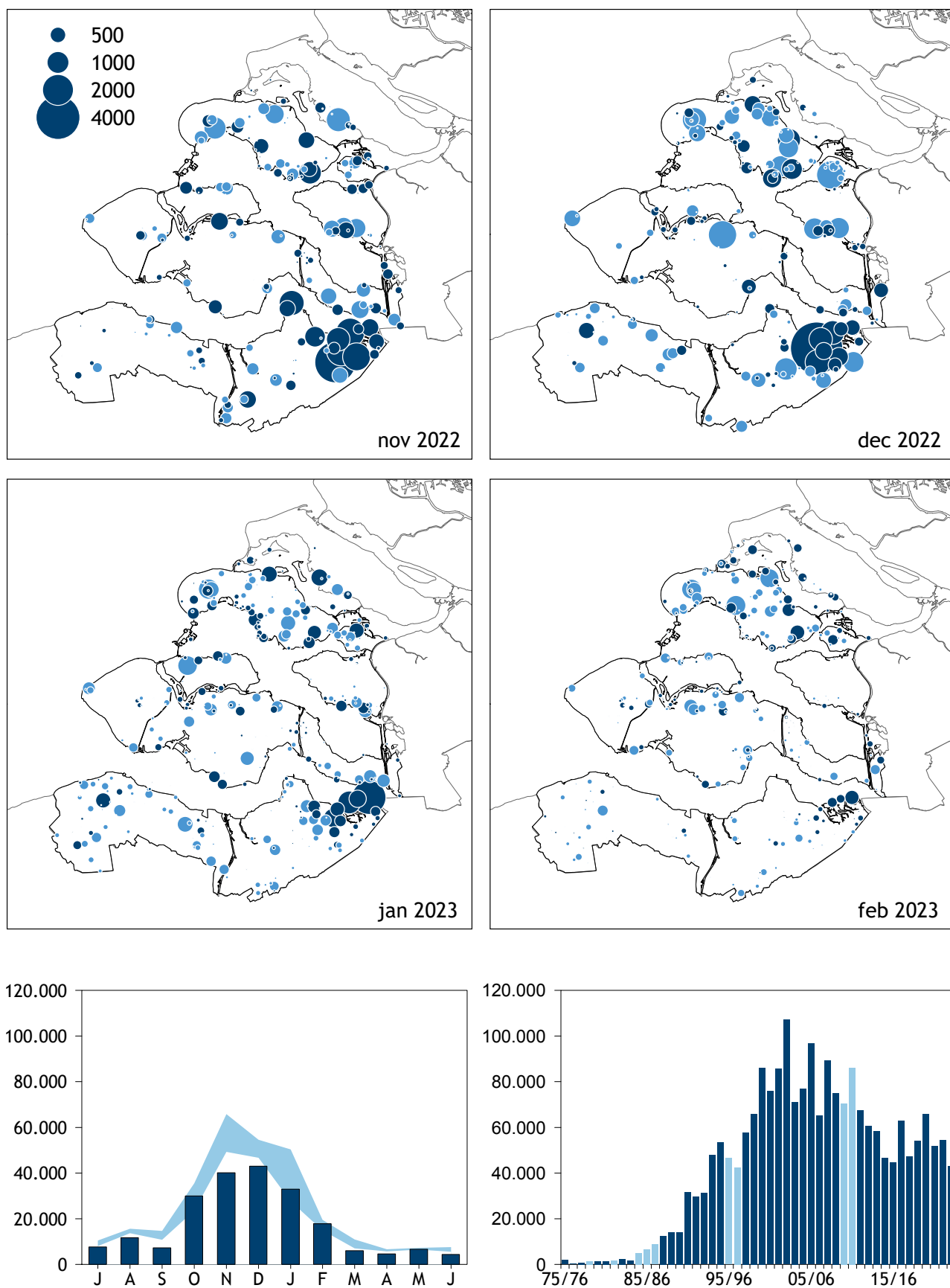
Met een gemiddelde maandelijks aanwezigheid in 281 telgebieden in de periode oktober-maart blijft de Grauwe Gans 's winters veruit de meest verspreid in Zeeland voorkomende ganzensoort. Waarschijnlijk is die spreiding in werkelijkheid nog wat groter: in een deel van de weinig gansrijke polders die niet elke maand geteld worden, verblijven vermoedelijk nog geringe aantallen Grauwe Ganzen.

Gemiddeld verbleven in het winterhalfjaar 8811 Grauwe Ganzen in Oost Zeeuws-Vlaanderen, 6437 op Schouwen-Duiveland en 3880 op Zuid-Beveland. Ten opzichte van vorig jaar waren de aantallen op Schouwen-Duiveland vrij stabiel, terwijl ze op Zuid-Beveland en vooral Oost Zeeuws-Vlaanderen daalden. De enige andere regio waar gedurende één maand in de periode oktober-maart meer dan 5000 Grauwe Ganzen verbleven was Tholen (oktober). Vorig seizoen was dit ook in West Zeeuws-Vlaanderen het geval, maar ditmaal bedroeg de hoogste maandsom hier 3115 ex in januari.

In totaal werden in 75 maand/gebiedcombinaties in oktober-maart 500 of meer Grauwe Ganzen geteld, vooral in Oost Zeeuws-Vlaanderen (27), Schouwen-Duiveland (20) en Tholen/Sint Philipsland (11). De volgende telgebieden herbergden in het winterhalfjaar tenminste twee maanden meer dan 1000 Grauwe Ganzen: Duinzoom Haamstede SD, Willem-Hendrikspolder Graauw OZVL, Speelmansgat Saeftinghe OZVL, IJskelder Saeftinghe OZVL en Scherpenissepolder-West TH.

In de periode september 2022 – maart 2023 verbleef gemiddeld 27,4% van de Zeeuwse Grauwe Ganzen in ganzenrustgebieden (maximaal 42,8% in november) en 23,6% in (overige) natuurgebieden. Dat is iets onder het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen. 49% van de getelde Grauwe Ganzen verbleef buiten de opvang- en natuurgebieden, grotendeels in regulier agrarisch gebied.

Ondanks al jaren licht dalende aantallen blijft Saeftinghe veruit het belangrijkste ganzenrustgebied voor de soort: gemiddeld verbleef hier van september tot in maart 15% van de Zeeuwse populatie (maximum 30% in januari). Het enige andere ganzenrustgebied met in genoemde periode minimaal één maand meer dan vijf procent van de Zeeuwse populatie was Zuidkust Schouwen (september, oktober). Vorig seizoen voldeden de rustgebieden Braakman, Putting en Maire ook nog aan deze kwalificatie.

Figuur 5.5.1. *Grauwe Gans* in Zeeland;

(boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - februari 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.

(linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)

(rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) van de Grauwe Gans bedroeg 7,6% (maximum 10,4% in december). Dat is beduidend lager dan vorig seizoen en past in het sinds 2010 afnemende belang in de landelijke winterpopulatie.

Tabel 5.5.1. Percentage Grauwe Ganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023.

Maand	% in rustgebieden	% overig en natuur	% buiten rustgeb./ natuur
September	17,6	42,4	40
Oktober	27,3	11,9	60,8
November	42,8	19,8	37,4
December	37,1	13,4	49,5
Januari	30,4	19,6	50
Februari	14,9	24	61,1
Maart	22	33,8	44,1

Tabel 5.5.2. Aantal Grauwe Ganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	1.379	1.351	1.162	302	1.605	163	1.117	665	320	458	403	226
Grevelingen	395	1.759	206	514	939	2.362	1.079	2.049	532	894	1.029	616
Schouwen-Duiveland	1.925	2.073	707	7.801	6.439	9.829	6.986	6.177	1.389	594	2.565	899
Krammer-Volkerak	28	0	78	13	177	0	70	20	89	105	253	726
St. Philipsland	0	3	68	812	849	1.969	941	284	150	211	403	91
Tholen	308	349	717	5.849	3.382	2.809	1.550	152	158	134	68	43
Oosterschelde	431	1.300	754	175	488	356	243	278	191	248	157	529
Zoommeer	119	563	393	0	141	82	0	23	57	97	35	531
Noord-Beveland	0	1.153	78	360	1.200	447	1.590	592	18	14	142	0
Veerse Meer	0	0	0	0	4	70	218	414	10	6	8	0
Walcheren	0	50	471	375	750	537	1.118	887	89	127	14	6
Zuid-Beveland (west)	1.055	1.067	826	4.003	2.271	2.621	2.682	2.253	844	728	581	339
Zuid-Beveland (oost)	40	10	430	1.050	3.028	1.696	1.596	891	347	240	168	22
Westerschelde	52	56	0	84	251	407	665	227	72	35	188	232
West Zeeuws-Vlaanderen	5	14	191	2.062	1.157	2.659	3.115	790	558	371	252	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	1.707	1.468	1.045	6.352	17.271	16.446	9.655	1.971	1.173	273	266	62
Voordelta	194	513	110	201	212	560	337	128	47	49	92	68

Tabel 5.5.3. Aantal Grauwe Ganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 - 2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

aantallen april-september niet compleet, grotendeels gebaseerd op tellingen rondom zoute wateren.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	7.638	11.729	7.236	29.953	40.164	43.013	32.962	17.801	6.044	4.584	6.624	4.390
2021/2022	9.199	15.647	14.657	28.863	49.272	54.559	50.327	19.515	10.935	5.695	7.271	6.463
2020/2021	10.455	15.526	10.743	35.487	51.924	49.121	33.945	17.641	7.265	6.640	6.586	7.587
2019/2020	8.042	13.653	12.485	23.546	65.852	46.651	27.631	14.938	6.998	6.209	6.503	5.523
2018/2019	7.631	9.438	12.207	21.066	54.061	45.858	38.580	17.043	7.648	5.033	7.213	5.145
2017/2018	13.837	13.271	11.241	17.633	47.331	44.625	37.899	15.676	8.892	4.902	5.326	4.944
2016/2017	10.810	13.854	11.148	24.576	54.332	62.945	40.080	15.522	7.520	4.109	6.013	4.601
2015/2016	12.378	11.693	10.909	30.036	37.097	44.760	30.347	16.316	10.780	3.983	6.222	5.157
2014/2015	5.466	11.231	10.284	20.074	46.634	41.886	45.871	14.203	7.895	3.957	5.607	2.566
2013/2014	12.802	11.932	4.701	26.613	46.041	58.498	35.020	15.819	4.689	2.915	5.357	2.854
2012/2013	14.367	10.518	12.751	27.482	60.121	60.712	38.728	29.277	5.980	2.120	7.083	1.984
2011/2012	14.367	11.816	14.061	29.049	67.387	54.643	31.446	17.431	7.403	4.342	5.004	4.701
2010/2011	7.879	18.078	16.628	37.893	86.017	62.929	64.089	18.829	8.134	4.042	4.490	4.431
2005/2006 - 2009/2010	9.773	12.123	12.244	37.323	70.288	63.004	51.473	18.406	7.571	2.753	3.623	3.113
2000/2001 - 2004/2005	6.322	8.210	9.763	37.782	83.317	65.380	62.599	14.994	6.175	1.612	1.959	1.199
1995/1996 - 1999/2000	945	1.360	3.305	19.007	57.322	51.735	41.940	10.183	3.265	389	421	252
1990/1991 - 1994/1995			1.775	11.327	29.859	28.438	33.418	6.309	1.805			

5.6. Grote Canadese Gans *Branta canadensis*

Profiel

Nazaten van ontsnapte of uitgezette Canadese Ganzen hebben zich de laatste decennia in delen van Noordwest-Europa tot een gewone broedvogel ontwikkeld. Het westen van Nederland lijkt daarbij koploper te zijn. De Nederlandse broedpopulatie bedroeg in 2018-2020 12.000-16.000 paren (www.sovon.nl) en blijft in omvang toenemen (Boele *et al.* 2024). Veruit de meeste in ons land verblijvende “canadese” ganzen behoren tot de ondersoort *B.c. canadensis*. De Nederlandse populatie piekt in nazomer en najaar en nam jarenlang snel toe, maar lijkt nu te stabiliseren op 51.600-72.000 exemplaren (Hornman *et al.* 2024). De landelijke populatie in het winterhalfjaar bestaat voornamelijk uit eigen kweek, aangevuld met Duitse en Belgische broedvogels.

Het noordelijk Deltagebied is een van de belangrijkste regio's voor de soort in ons land. De Zeeuwse broedpopulatie wordt geschat op 670-900 paren. De komst van de Vos heeft recent geleid tot een daling van de broedpopulatie in Oost Zeeuws-Vlaanderen, elders neemt de soort nog toe (Vergeer 2022). In het winterhalfjaar herbergt Zeeuws-Vlaanderen de meeste Grote Canadezen binnen de provincie. De belangrijkste ruiconcentraties in Nederland zijn te vinden in het Volkerakmeer en de Westerschelde. De hoogste jaarsom in Zeeland groeide continu van begin jaren negentig tot 2011, en schommelt sindsdien tussen de 2.500 – 5.000 exemplaren. Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Grote Canadese Gans, maar de soort wordt gezien als invasieve exoot en mag jaarrond bestreden worden.

Seizoen 2022/2023

In het seizoen 2021/2022 lag het aantal getelde Grote Canadese Ganzen in 9 van de 12 maanden hoger dan het gemiddelde over de voorgaande drie jaren. Telseizoen 2022/2023 toont een geheel ander beeld: nu liggen de totalen in 9 van de 12 maanden juist onder het gemiddelde van voorgaande drie jaren. De afname is het grootst in de periode oktober-januari. Vermoedelijk is er een verband met afschot en andere beheermaatregelen om de groei van de populatie in te dammen. De komende jaren zullen uitwijzen of er daadwerkelijk sprake is van een kentering.

Van oktober tot en met april verblijven de meeste Zeeuwse Grote Canadezen in Zeeuws-Vlaanderen. In de periode juni-augustus ligt het accent op de kom van de Delta.

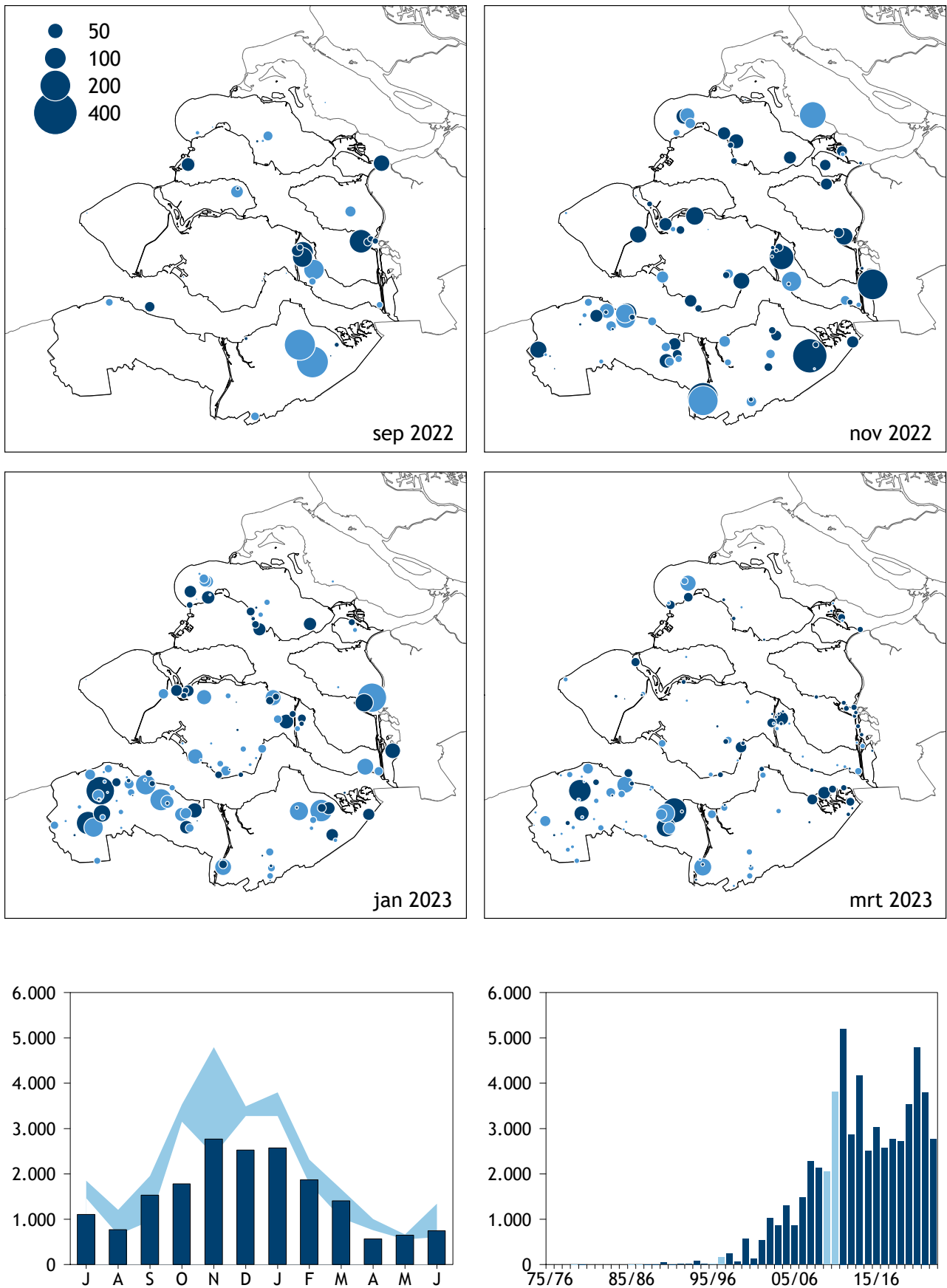
In de periode oktober-maart werden in 509 maand-gebiedcombinaties Grote Canadese Ganzen gemeld met gemiddeld 25,4 exemplaren per bezet telgebied. Daarmee werd de soort wat vaker vastgesteld dan vorig jaar, maar nam de gemiddelde groeps grootte met ruim 30% af.

Zeeuws-Vlaanderen blijft de belangrijkste regio in het winterhalfjaar met gemiddeld 647 getelde ex. in West en 597 in Oost. Toch is de afname hier fors: in beide regio's lag het gemiddelde circa 40% lager dan in vorig seizoen. Benoorden de Westerschelde zijn vooral Zuid-Beveland (gemm. 423 per maand), Schouwen-Duiveland (229) en Tholen/Sint Philipsland (103) van belang. Opmerkelijk is dat deze getallen nauwelijks afwijken van vorig seizoen. Dat doet vermoeden dat de afname van de Zeeuwse winterpopulatie vooral op het conto van Zeeuws-Vlaanderen geschreven kan worden.

145 maand-gebiedcombinaties herbergden in een of meer wintermaanden tenminste 25 Grote Canadese Ganzen. Het gros daarvan was te vinden in Oost Zeeuws-Vlaanderen (35), West Zeeuws-Vlaanderen (40), Zuid-Beveland (33) en Schouwen-Duiveland (21). Ook hier is alleen in Zeeuws-Vlaanderen sprake van een substantiële daling ten opzichte van vorig seizoen. In zeven telgebieden werden gedurende meerdere wintermaanden meer dan 100 exemplaren vastgesteld: Sophiapolder-Oost WZVL, Willem Hendrikspolder Graauw OZVL, Hoofdplaatpolder-west WZVL, De Blikken Schoondijke WZVL, Braakmanpolder-Zuid OZVL, Autrichepolder Westdorpe OZVL en Hogerwaardpolder ZB.

De bijdrage van Zeeland aan de landelijke populatie is het grootst in de zomer, al neemt het relatieve belang de laatste jaren wel af. Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 7,4% procent van de landelijke populatie binnen de provinciegrenzen (minder dan in voorgaande drie jaren).

In de periode oktober-maart verbleef gemiddeld 34,2% van de getelde Zeeuwse Grote Canadese Ganzen in ganzenrustgebieden en 22,4% in (overige) natuurgebieden. Dat is boven het gemiddelde over de laatste vijf jaren. Bezien over oktober-maart verbleef meer dan 5% van de Zeeuwse populatie in de ganzenrustgebieden De Braakman (6,9%), Saeftinghe (6,8%) en Baarzande (5,8%). De rustgebieden Zuidkust Schouwen (oktober), De Putting (oktober), Hogerwaardpolder (november, december) en Yerseke Moer (november) herbergden gedurende korte tijd meer dan 5% van de Zeeuwse populatie. Wegens het grotendeels ontbreken van tellingen buiten de natuur- en ganzenrustgebieden in het zomerhalfjaar heeft het geven van percentages voor die periode weinig zin.

Figuur 5.6.1. Grote Canadese Gans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, september 2022 - maart 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustge-
 bied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.
 (linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.6.1. Percentage Grote Canadese Ganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023.

Maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten rustgeb./natuur
Oktober	41	25,8	33,1
November	35,8	30,2	34
December	26,9	17	56,1
Januari	28,7	20	51,2
Februari	31,5	20,5	48
Maart	41	19,9	39,1

Tabel 5.6.2. Aantal Grote Canadese Ganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	8	1	0	145	0	2	0	0	0	2	0
Grevelingen	4	14	0	4	1	15	0	5	0	12	16	25
Schouwen-Duiveland	205	39	29	345	258	140	279	238	114	29	276	43
Krammer-Volkerak	0	0	0	12	29	0	0	0	17	12	12	146
St. Philipsland	0	0	55	22	3	0	15	4	8	13	43	62
Tholen	162	5	463	184	112	10	245	6	9	16	13	35
Oosterschelde	47	5	50	83	26	23	0	7	9	14	2	15
Zoommeer	96	36	121	6	0	3	0	19	21	36	5	249
Noord-Beveland	0	111	35	0	43	0	9	7	2	1	2	0
Veerse Meer	0	0	0	0	15	0	76	46	0	0	8	0
Walcheren	0	0	0	9	61	0	30	43	28	4	7	0
Zuid-Beveland (west)	116	332	4	102	235	317	310	169	89	86	135	91
Zuid-Beveland (oost)	0	0	311	83	456	252	164	245	117	41	10	13
Westerschelde	103	2	22	7	30	1	10	32	31	39	56	30
West Zeeuws-Vlaanderen	145	53	12	400	458	1.272	877	461	411	172	44	21
Oost Zeeuws-Vlaanderen	217	162	426	522	893	493	553	578	545	86	13	6
Voordelta	10	2	1	0	2	0	1	10	5	5	4	10

Tabel 5.6.3. Aantal Grote Canadese Ganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 - 2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	1.105	769	1.530	1.779	2.767	2.526	2.571	1.870	1.406	566	648	746
2021/2022	1.851	1.205	1.956	3.364	3.363	3.322	3.800	2.263	1.663	761	630	1.117
2020/2021	1.818	676	960	3.152	4.792	3.277	3.620	2.313	1.436	1.003	665	1.341
2019/2020	1.464	658	1.568	3.532	2.411	3.491	3.275	1.785	1.023	758	555	606
2018/2019	1.657	833	1.456	2.717	2.720	2.369	1.872	1.792	1.401	918	808	1.459
2017/2018	2.219	1.879	2.760	2.567	2.303	1.761	2.563	1.616	1.069	809	628	1.985
2016/2017	2.572	1.808	1.594	1.972	2.442	2.418	1.857	1.182	1.147	633	540	1.477
2015/2016	3.031	1.940	615	2.424	1.474	1.794	2.369	1.410	1.055	512	504	1.653
2014/2015	2.362	787	2.372	1.859	1.205	1.979	2.507	1.189	1.008	584	505	2.284
2013/2014	4.172	2.550	838	1.419	1.989	1.673	1.941	1.173	817	547	694	1.429
2012/2013	2.860	1.999	2.315	2.368	2.627	1.654	1.890	1.052	795	537	713	1.907
2011/2012	3.485	3.527	5.198	1.452	1.618	1.680	2.074	1.049	877	347	369	1.592
2010/2011	1.822	2.625	3.805	2.366	1.302	823	1.955	893	762	340	417	1.108
2005/2006 - 2009/2010	699	1.140	1.408	1.153	836	1.006	1.259	533	597	119	205	768
2000/2001 - 2004/2005	41	498	607	282	368	260	267	205	189	11	35	120
1995/1996 - 1999/2000	3	17	195	19	18	9	14	25	16	1	4	18
1990/1991 - 1994/1995	0	0	5	3	3	5	21	4	2	0	0	0

5.7. Brandgans *Branta leucopsis*

Profiel

Al eeuwen overwinteren er groepen Brandganzen in het noorden en zuidwesten van Nederland. De vogels broeden in Arctisch Rusland, van de Kola en Kanin schiereilanden oostwaarts tot Nova Zembla. Na een dieptepunt in de jaren vijftig is de Russische broedpopulatie fors in omvang gestegen. Via de Baltische Zee arriveren de vogels in oktober/november in Nederland. In de jaren zeventig ontstond in het op de trekroute gelegen Baltische gebied een broedpopulatie op Gotland, Öland en de kust van Estland. Deze vogels verblijven 's winters goeddeels in Nederland en mengen zich daar met de Russische broeders. De Baltische broedpopulatie bestaat uit enkele duizenden paren en is tegenwoordig stabiel. Begin jaren tachtig ontstond ook in Nederland een broedpopulatie, die na een snelle groei momenteel 14.000 – 20.000 paar omvat (www.sovon.nl). Sinds 2015 neemt de omvang van de omvang van deze broedpopulatie weer af ten gevolge van afschot en andere beheermaatregelen in de zomermaanden. Het zwaartepunt bevindt zich in de noordelijke en oostelijke Delta, de Zeeuwse broedpopulatie wordt geschat op 2.000 – 2.750 paar (Vergeer 2022). Nederlandse broedvogels mengen 's winters met de Russische en Baltische gasten, waardoor er uitwisseling tussen deze populaties plaatsvindt. Brandganzen voeden zich in Nederland voornamelijk met kortgrazige vegetaties, deels op buitendijkse schorren en platen en deels op binnendijks grasland en op wintergranen. Daarnaast wordt gevoerd op oogstresten van suikerbieten en dergelijke. De Nederlandse winterpopulatie groeide van enkele tienduizenden vogels midden jaren zeventig tot meer dan 600.000 in 2010 en lijkt zich de laatste te stabiliseren rond 760.000-860.000 vogels (een flink deel dus van de op 1,4 miljoen exemplaren geschatte flyway). Het broedsucces van de in Nederland overwinterende arctische populaties vertoont sinds de eeuwwisseling een dalende trend (Hornman *et al.* 2024). De Brandgans is een van de soorten waarvoor de provincie Zeeland het huidige ganzenrustbeleid ontwikkeld heeft.

Seizoen 2022/2023

Na een forse aantalspiek in de wat strengere winters rond 2010 nam het aantal in Zeeland overwinterende Brandganzen licht af, al bleef het wel op een veel hoger peil dan de periode vóór 2010. Sinds 2020 zat er weer enige groei in de winteraantallen, maar dit jaar bleven de aantallen in de meeste wintermaanden achter bij die van de afgelopen drie jaren. Vooral in november, januari en februari verbleven minder Brandganzen in de regio; de seizoenspiek van 55.766 ex in januari lag ruim 20% lager dan vorig seizoen.

Brandganzen zijn jaarrond aanwezig, maar de aantallen in het winterhalfjaar zijn een veelvoud van die in de zomer. De gemiddelde groeps grootte in het winterhalfjaar is bij de Brandgans groter dan bij alle andere Zeeuwse ganzen; gemiddeld werden per bezet telgebied in oktober-maart 466 exemplaren geteld (wel ruim 20% lager dan vorig seizoen). Daar staat tegenover dat het gemiddelde van 77,6 bezette telgebieden per wintermaand duidelijk achter blijft bij dat van de Grauwe Gans. Het aantal bezette telgebieden is vrijwel gelijk aan dat van vorig seizoen. De afname ten opzichte van vorig jaar zit hem dus niet in de verspreiding, maar in de gemiddelde groeps grootte.

De 75 gebiedstellingen met meer dan 1000 Brandganzen tussen oktober en april (11 minder dan vorig seizoen) waren gesitueerd op Schouwen-Duiveland (27), Zuid-Beveland (20), Tholen & Sint Philipsland (13), Oost Zeeuws-Vlaanderen (9), Walcheren (3) en West Zeeuws-Vlaanderen (3). Er valt nog een lichte voorkeur voor de regio's benoorden de Oosterschelde te bespeuren, maar die is minder uitgesproken dan een aantal jaren geleden.

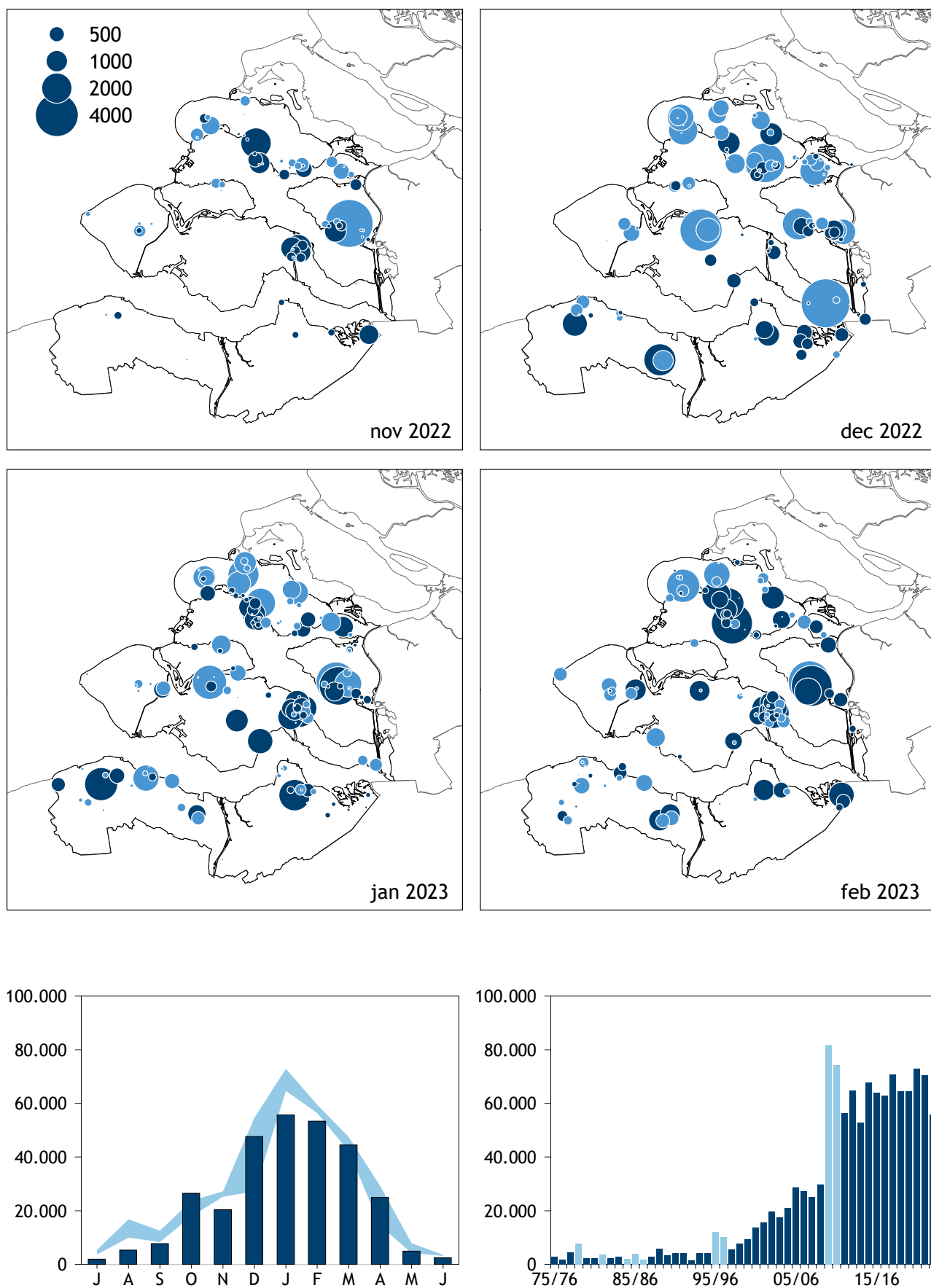
Zestien telgebieden herbergden gedurende tenminste twee wintermaanden meer dan 1000 Brandganzen. In de volgende vier telgebieden was dat in tenminste drie maanden het geval: Gasthuisbevang Zierikzee SD, Scherpenissepolder-Oost TH, Yerseke Moer Reeweg-Dwarsweg ZB en De Putting Hengstdijk OZVL.

Van oktober tot en met april verbleef gemiddeld 47,8% van de Zeeuwse Brandganzen in de ganzenrustgebieden en 9,7% in (overige) natuurgebieden. Dat is iets onder het gemiddelde over de afgelopen vijf jaren.

Vier rustgebieden telden gemiddeld meer dan 5% van de Zeeuwse populatie in oktober-april: Zuidkust Schouwen (11,3%, piek 16,3% in maart), Yerseke Moer (8,6%, piek 15,8% in april), Scherpenissepolder (7,2%, piek 18,7% in april) en Saeftinghe (5,9%, piek 15,9% in april). Drie andere rustgebieden herbergden in één maand minimaal 5% van de Zeeuwse populatie: Baarzande (januari), Schakerloopolder (april) en Kapelse Moer (november).

Het gemiddeld aandeel in regulier landbouwgebied verblijvende vogels in het winterhalfjaar bedroeg 42,5%, met een piek van 68,7% in december.

Het Zeeuwse aandeel van de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) lag met 13,8% wat hoger dan gemiddeld over de afgelopen vijf seizoenen. Dat zit hem vooral in het opmerkelijk hoge percentage van 37,9% in oktober. Toch is het relatieve belang van de Zeeuwse populatie op landelijke schaal kleiner dan de structureel gegroeide winterpopulatie doet vermoeden.

Figuur 5.7.1. Brandgans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - februari 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustge-
 bied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.
 (linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 - 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.7.1. Percentage Brandganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023. Het percentage buiten natuur voor april is mogelijk overschat omdat delen van het agrarisch gebied die maand niet zijn geteld.

Maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	33,1	7,5	59,4
November	47,9	9	43,1
December	23,8	7,5	68,7
Januari	43,8	10,1	46,1
Februari	55,3	14,7	30
Maart	61,5	10,8	27,7
April	68,9	8,8	22,3

Tabel 5.7.2. Aantal Brandganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is grijs gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Grevelingen	1.183	880	30	526	226	22	109	1.175	653	1.258	1.289	938
Schouwen-Duiveland	365	2.394	1.664	8.278	6.307	14.892	16.371	16.216	11.891	2.289	2.293	1.045
Krammer-Volkerak	7	0	0	0	6	0	15	0	54	2	23	33
St. Philipsland	0	2	4	1.138	642	2.630	51	104	97	882	19	78
Tholen	54	23	1.501	11.199	6.688	6.906	9.728	9.979	9.285	8.182	0	32
Oosterschelde	22	530	11	2	300	405	1.721	1.281	26	83	3	74
Zoommeer	45	2	5	0	0	0	0	0	161	93	6	51
Noord-Beveland	0	501	375	521	315	925	1.580	161	4	0	2	0
Veerse Meer	27	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	2
Walcheren	0	0	118	1.031	430	955	1.312	2.298	3.262	738	5	0
Zuid-Beveland (west)	72	387	851	671	20	5.682	5.398	3.281	2.915	465	419	78
Zuid-Beveland (oost)	0	0	237	939	4.119	5.931	9.315	9.497	8.523	5.124	4	0
Westerschelde	60	50	103	24	0	0	1	550	106	244	386	117
West Zeeuws-Vlaanderen	86	492	795	447	172	2.324	5.771	2.578	1.496	1.560	18	42
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	1	1.914	1.727	1.114	6.980	4.317	5.838	5.862	3.989	501	2
Voordelta	0	47	130	0	53	0	17	394	180	46	0	5

Tabel 5.7.3. Aantal Brandganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	1.921	5.309	7.738	26.503	20.392	47.652	55.706	53.360	44.515	24.955	4.968	2.497
2021/2022	5.407	9.972	12.545	23.744	27.211	54.651	70.531	56.994	42.143	22.136	4.133	3.176
2020/2021	3.994	16.785	8.588	17.928	26.681	27.201	72.889	59.442	47.496	29.245	7.876	3.394
2019/2020	3.647	14.301	8.330	23.005	25.147	42.014	64.635	56.416	43.627	14.430	5.427	3.578
2018/2019	3.997	7.566	8.879	13.469	27.207	54.803	64.441	56.594	46.260	13.191	5.955	2.387
2017/2018	3.953	19.534	13.971	20.551	22.034	44.349	70.724	70.307	48.893	28.291	4.911	4.473
2016/2017	3.776	10.665	9.658	15.983	30.112	48.688	62.817	43.776	48.374	17.828	8.468	2.877
2015/2016	3.782	7.167	12.230	19.121	19.320	31.246	52.115	63.968	49.219	19.856	3.148	2.917
2014/2015	2.673	13.027	14.260	20.046	25.180	35.779	67.691	50.275	41.052	12.846	3.859	1.880
2013/2014	5.372	7.947	4.811	13.603	30.386	36.245	52.731	46.732	32.258	17.891	4.483	1.071
2012/2013	2.820	8.756	6.533	8.951	19.621	47.829	63.367	64.821	41.986	24.464	4.923	2.178
2011/2012	2.290	5.720	13.448	9.776	14.673	24.751	56.342	51.675	31.126	14.070	1.694	3.577
2010/2011	2.154	8.011	11.450	12.252	16.155	68.403	74.261	51.172	41.199	18.973	2.268	2.740
2005/2006 - 2009/2010	1.206	3.330	4.286	4.218	10.268	18.735	33.720	38.436	23.421	16.615	2.004	1.643
2000/2001 - 2004/2005	243	266	407	355	3.144	8.972	15.015	16.559	14.200	7.657	85	197
1995/1996 - 1999/2000	1	59	69	53	2.060	4.931	6.315	8.259	5.671	1.485	8	3
1990/1991 - 1994/1995				60	1.316	2.907	3.474	1.248	645	124		

5.8. Rotgans *Branta bernicla*

Profiel

De meeste in Nederland verblijvende Rotganzen (ook wel Zwartbuikrotganzen genoemd) behoren tot de nominaatvorm *Branta bernicla bernicla*, die broedt in Arctisch Rusland, met het Taimyr schiereiland als zwaartepunt.

De vogels verblijven slechts een drietal maanden op de broedplaatsen en arriveren in november, na een tocht van zo'n vijfduizend kilometer door Rusland en het Baltisch gebied, in Noordwest-Europa. In Nederland verblijven van oktober tot in mei Rotganzen in het noordelijk kustgebied en in de Delta. De winterpopulatie bestaat uit ongeveer 40.000 – 50.000 individuen en is sinds de eeuwwisseling redelijk stabiel. Tijdens een piek in het voorjaar verblijven korte tijd maximaal 100.000 exemplaren binnen de landsgrenzen om op te vetten voor de trek naar het noorden. 's Winters zijn de Rotganzen het talrijkst in het Deltagebied, in het voorjaar op de Wadden.

Begin vorige eeuw stortte de wereldpopulatie van de Rotgans in, maar sinds de jaren vijftig is sprake van een herstel. De flyway-populatie handhaaft zich nu op een hoog peil, maar krimpt na jaren met een gering broedsucces. Er lijkt ook sprake van herverdeling in de West-Europese overwinteringsgebieden: in Engeland neemt de soort af, maar aan de Franse Atlantische kust juist toe. In Nederland lijkt het belang van de Delta toe te nemen (Vergeer 2022). Het broedsucces wisselt sterk, onder meer onder invloed van de lemming-cyclus. In 2018, 2019 en 2020 was het broedsucces redelijk, maar in 2021 matig (Hornman *et. al* 2024).

Zeeuwse Rotganzen foerageerden lange tijd voornamelijk op zeegras, maar door de sterke afname hiervan zijn de vogels hun voedsel steeds eerder en meer op binnendijkse kortgrazige vegetaties gaan zoeken. Het huidige Zeeuwse ganzenrustbeleid richt zich niet op de Rotgans, maar er wordt wel compensatie voor door Rotganzen veroorzaakte schade in akker- en grasland uitgekeerd (Stahl & Latour 2022).

Het voorkomen van de nauw verwante Witbuikrotgans en Zwarte Rotgans wordt besproken in hoofdstuk 5.9.

Seizoen 2022/2023

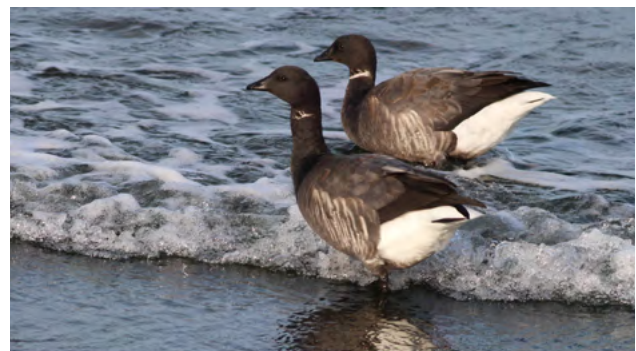
Het Zeeuwse Rotganzenzeizoen ging traag van start: in oktober en november bleven de aantallen achter bij de voor die maanden gebruikelijke waarden. December en januari brachten voor de soort gebruikelijke aantallen, maar de hoogste maandsom van 23.109 ex werd pas in februari bereikt. Dat was sinds 2014 niet meer gebeurd. Ondanks het feit dat Rotganzen geregeld binnendijks foerageren, blijft de soort van alle Zeeuwse ganzen het meest gebonden aan zilte milieus, met een sterk accent op de Oosterschelde en de Grevelingen.

In de door Rotganzen bezette telgebieden werden in de periode oktober-maart gemiddeld 260,1 exemplaren geteld (een flinke stijging ten opzichte van vorig seizoen). Daarmee is het een van meest geconcentreerd voorkomende Zeeuwse ganzensoorten. Van oktober tot en met maart verbleef 65,8% van de Zeeuwse Rotganzen rond de Oosterschelde en 22,2% rond de Grevelingen. Kleinere aantallen verbleven in de monding van de Westerschelde, het Veerse Meer, de Voordelta en binnendijks op de noordelijke eilanden.

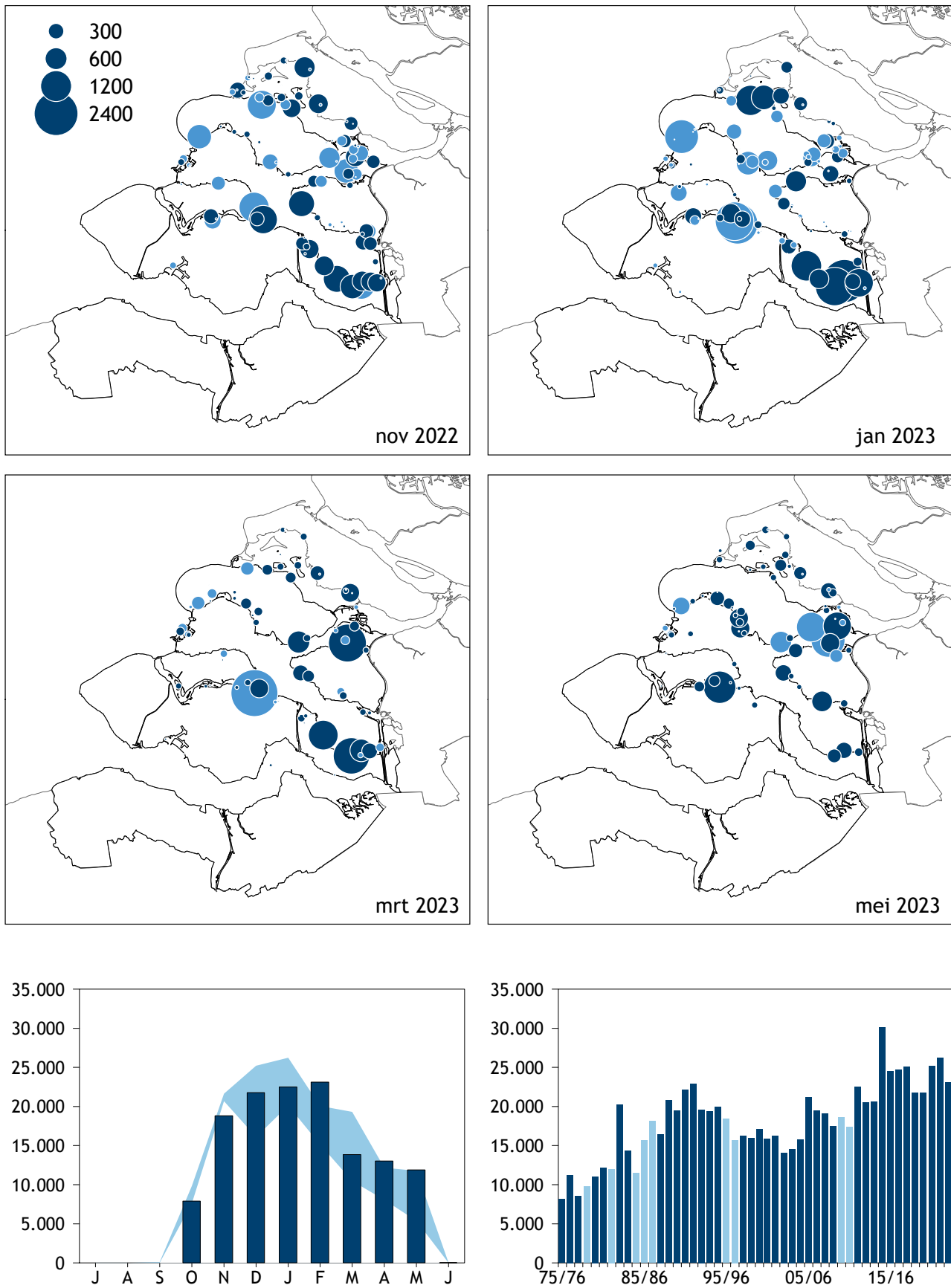
Concentraties van meer dan 500 vogels waren in ten minste drie wintermaanden te vinden bij elf telgebieden rond de Oosterschelde: Westenschouwse Inlagen t/m Burghsluis SD, Wilhelminapolder west van kanaal tot Deltaweg ZB, Zandkreekdijk tot Goessche Sas ZB, Tweede Bathpolder tot haven Roelshoek ZB, St Pieterspolder tot Kijkuit Haven Yerseke ZB, Rattekaai-Westhof ZB, Rattekaai-Oost ZB, Oesterdam Oosterscheldezijde, Slikken Dortsman noord TH, St. Philipsland Noord–Pont & St. Philipsland Zuid–Pont.

Van oktober tot en met mei verbleef gemiddeld 12,3% van de Zeeuwse Rotganzen in ganzenrustgebieden en 58,1% in (overige) natuurgebieden. Dat wijkt nauwelijks af van het gemiddelde over de laatste vijf jaren. 29,6% van de tijdens de maandelijkse tellingen vastgestelde Rotganzen verbleef op reguliere landbouwgronden. Vier ganzenrustgebieden herbergden een of enkele maanden meer dan 5% van de Zeeuwse populatie: Zuidkust Schouwen (oktober, februari, mei), Schakerloopolder (maart, april), Yerseke Moer (april) en Scherpenissepolder (april).

Van oktober tot en met maart verbleef gemiddeld 46,8% van de Nederlandse Rotgans-populatie in Zeeland. Daarmee is de provincie belangrijker voor de Rotgans dan voor enige ander ganzensoort. In het voorjaar neemt het relatieve belang van Zeeland af ten faveure van het Waddengebied, al ging het in april nog om ruim 35% en in mei om 14,6% van de Nederlandse populatie.

Rotgans, Spuisluis zz Brouwersdam SD

Figuur 5.8.1. Rotgans in Zeeland;
 (boven) verspreiding tijdens vier tellingen, november 2022 - mei 2023. Donkerblauwe stippen = natuur- & rustgebied, lichtblauwe stippen = buiten natuur/rustgebied.
 (linksonder) aantalsverloop 2022/2023 (balk) t.o.v. extremen 2019/20- 2021/22 (lichtblauw)
 (rechtsonder) jaarmaxima 1975/1976 – 2022/2023 (koude en strenge winters lichtblauw)

Tabel 5.8.1. Percentage Rotganzen in de Zeeuwse ganzenrustgebieden, overige Natura 2000- en natuurgebieden en niet-natuurgebieden, seizoen 2022/2023. Het percentage buiten natuur voor april en mei is mogelijk overschat omdat delen van het agrarisch gebied die maand niet zijn geteld.

Maand	% in rustgebieden	% overig Natura2000 en natuur	% buiten opvang/natuur
Oktober	15,5	70,4	14,1
November	5,7	53,9	40,4
December	8,1	44,4	47,5
Januari	2,3	56,3	41,4
Februari	13,3	64,3	22,5
Maart	14,4	57,9	27,8
April	25	63,6	11,3
Mei	13,9	53,9	32,2

Tabel 5.8.2. Aantal Rotganzen per Zeeuwse regio, 2022/2023. De hoogste maandsom is blauw gedrukt.

Regio	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Goeree-Overflakkee (Grev.)	0	0	0	384	1.309	102	455	341	791	951	672	0
Grevelingen	0	0	0	604	2.166	944	2.182	2.425	667	1.935	574	6
Schouwen-Duiveland	0	1	0	1.862	2.023	4.959	4.383	4.397	1.337	1.353	3.693	0
Krammer-Volkerak	0	0	0	0	0	0	37	18	26	10	22	0
St. Philipsland	0	0	0	252	1.593	1.104	506	1.949	1.955	2.636	2.810	0
Tholen	0	0	0	1.088	1.882	1.748	1.224	2.367	1.514	2.701	1.479	2
Oosterschelde	1	9	10	1.987	4.914	5.561	4.815	5.112	1.326	1.747	712	5
Zoommeer	0	0	0	0	0	0	0	2	51	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	242	1.038	391	1.063	70	0	201	0
Veerse Meer	0	0	0	0	0	25	0	0	46	8	5	0
Walcheren	0	0	0	6	55	30	32	10	6	10	0	0
Zuid-Beveland (west)	0	0	1	35	1.819	2.568	4.749	1.481	3.162	0	1.474	0
Zuid-Beveland (oost)	0	0	0	1.526	2.760	3.683	3.730	3.935	2.874	1.672	231	2
Westerschelde	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
West Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	16	4	9	0	0	0	0
Oost Zeeuws-Vlaanderen	0	0	0	0	0	1	0	0	11	0	0	0
Voordelta	0	0	0	150	46	0	0	0	0	9	18	0

Tabel 5.8.3. Aantal Rotganzen in Zeeland, maandtotalen 2010/11 -2022/23 en gemiddeld maandtotaal per vijfjaarlijkse periode 1990-2010. De hoogste maandsom in de vijfjaarlijkse perioden en vanaf 2010/11 is blauw gedrukt.

	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
2022/2023	1	10	11	7.895	18.809	21.779	22.508	23.109	13.836	13.032	11.891	15
2021/2022	3	7	44	7.598	20.935	16.102	26.240	17.377	10.477	8.062	5.367	12
2020/2021	4	10	22	8.724	20.680	25.205	20.096	15.136	19.316	12.151	11.776	7
2019/2020	2	6	105	9.847	21.630	21.602	21.723	20.059	12.564	10.692	8.503	14
2018/2019	11	14	21	5.210	19.533	21.660	21.742	20.459	17.308	9.233	11.437	18
2017/2018	5	66	9	9.524	20.832	25.066	25.035	20.983	11.684	12.335	10.783	35
2016/2017	16	34	168	14.396	18.489	24.557	24.654	23.317	16.276	10.798	11.023	8
2015/2016	20	20	111	9.314	18.425	20.119	24.528	21.908	14.611	9.645	11.483	24
2014/2015	11	22	251	13.198	30.080	26.201	26.143	27.056	11.981	6.648	12.241	18
2013/2014	20	15	20	7.790	17.598	20.454	19.900	20.568	11.879	9.392	10.631	26
2012/2013	7	11	32	10.869	18.367	15.351	20.496	18.195	10.143	7.918	9.382	8
2011/2012	5	13	23	13.642	19.090	22.552	19.805	16.056	19.063	16.499	11.073	29
2010/2011	9	13	21	13.159	16.296	11.923	17.384	17.138	17.203	12.022	8.668	15
2005/2006 - 2009/2010	18	19	118	8.593	18.057	17.947	16.881	17.245	17.133	15.108	11.407	40
2000/2001 - 2004/2005	15	15	113	9.262	14.159	14.126	14.067	13.762	13.042	11.388	8.819	24
1995/1996 - 1999/2000	22	18	368	9.996	15.098	15.879	14.800	11.656	14.716	14.036	10.034	42
1990/1991 - 1994/1995			240	13.511	19.737	19.329	19.438	17.393	16.780	13.015	10.585	

5.9. Overige soorten

5.9.1. Knobbelzwaan *Cygnus olor*

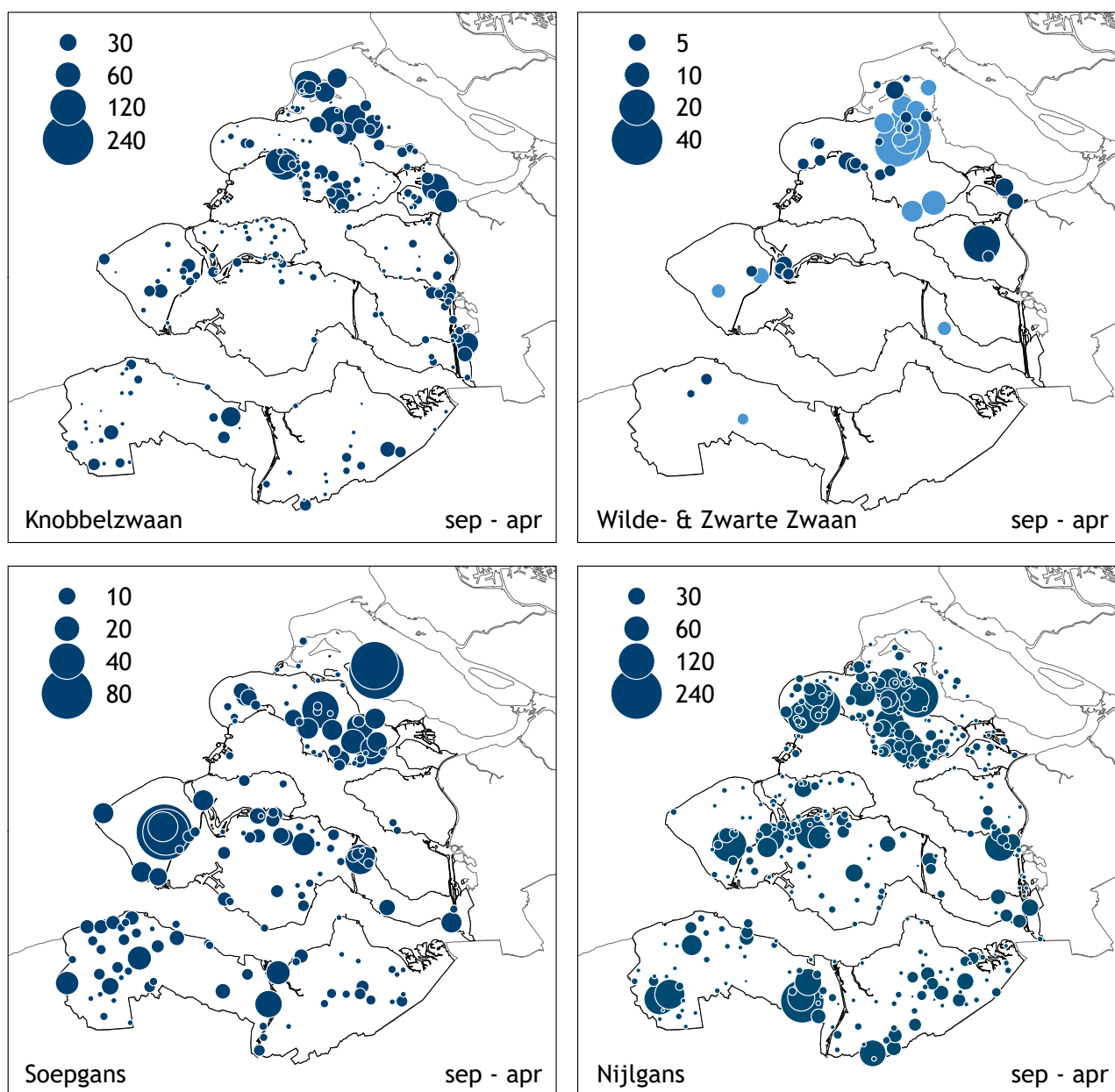
Slechts een gering deel van de circa 41.700- 48.400 in najaar en winter in Nederland verblijvende Knobbelzwanen houdt zich op binnen de Zeeuwse provinciegrenzen. De landelijke winterpopulatie ver-vijfvoudigde tussen 1975 en 2020. De laatste jaren is vooral in West-Nederland sprake van een verdere groei, die tot uiting komt in de forse ruigroepen in de nazomer op het Haringvliet en Krammer-Volkerak (Hornman *et al.* 2024, www.sovon.nl).

In Zeeland lagen de maandsommen in het winterhalf-jaar (oktober-maart) wat lager dan het gemiddelde over de laatste vijf jaren. Ook de hoogste maandsom (698 ex in januari) was wat lager dan in voorgaande jaren.

Het Zeeuwse aandeel in de landelijke winterpopulatie (oktober-maart) bedroeg gemiddeld 2,1%, met een piek van 2,6% in februari.

De verspreidingskaart toont dat grotere groepen vooral te vinden zijn op de stagnante wateren van Grevelingen, Krammer-Volkerak, Zoommeer en Markiezaat. Binnendijs zijn vooral de Schouwse zuid-kust, het platte van Walcheren en delen van Zeeuws-Vlaanderen (met name rond Aardenburg) van belang. De meeste binnendijkse locaties bestaan uit open wa-ter en/of open grasland. Het voorkomen in stedelijk gebied wordt alleen tijdens de midwintertelling goed geregistreerd; het beeld is derhalve niet compleet.

Meer dan 25 ex per telgebied werden vooral vastgesteld in/rond de Grevelingen (17 keer), de Oosterschelde (7) en het Krammer-Volkerak (4). In tegenstelling werd in

Figuur 5.9.1. Verspreiding van Knobbelzwaan, Wilde Zwaan (lichtblauwe stippen) Zwarte Zwaan (donkerblauwe stip-pen), Soepgans en Nijlgans, seizoensmaxima per telgebied.

geen enkel telgebied meer dan 100 ex geteld.

Het grootste deel van de in het winterhalfjaar getelde maand-gebiedcombinaties met meer dan 20 exemplaren was gesitueerd in de Grevelingen (19), op Schouwen-Duiveland (9), het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak (8) en het Zoommeer (7).

In de volgende gebieden waren in tenminste drie wintermaanden meer dan 25 Knobbelzwanen aanwezig: De Punt GR, Slikken van Flakkee-Zuid GR, Veermansplaten land GR, Weevers Inlaag, Flauwers Inlaag en Spuikom SD en Plaat van de Vliet KV.

Tijdens de midwintertelling in januari werden in 105 telgebieden Knobbelzwanen gemeld. Dat is in lijn met de afgelopen seizoenen. In 70 van deze telgebieden ging het om minder dan vijf exemplaren. In grote delen van de provincie blijft de Knobbelzwaan een tamelijk schaarse verschijning en is van de elders in West-Nederland opgemerkte toename weinig te merken.

5.9.2. Zwarte Zwaan *Cygnus atratus*

Nazaten van ontsnapte en verwilderde Zwarte Zwanen zijn tegenwoordig jaarrond in ons land te vinden. De landelijke winterpopulatie bedraagt circa 110-200 exemplaren en de zoete Deltawateren vormen de belangrijkste verblijfplaats. In Zeeland is de soort jaarrond aanwezig en wordt ook gebroed. De aantallen zijn het hoogst in de nazomer en tijdens de wintermaanden. Zwarte Zwanen werden vastgesteld tijdens 59-maandelijkse tellingen, waarvan 45 in het winterhalfjaar (oktober-maart). In het winterhalfjaar werd de soort vooral aangetroffen tijdens tellingen op Schouwen-Duiveland (15 keer), het Veerse Meer (11) en Tholen/Sint Philipsland/Krammer (8).

Veruit het hoogste aantal in één telgebied werd op 19 februari vastgesteld in de Poortvliet- en Mallandpolder bij Scherpenisse TH. Het totaal aantal 's winters in Zeeland aanwezige Zwarte Zwanen lijkt momenteel eerder af dan toe te nemen. Het aandeel in de landelijke (winter)populatie blijft met 15% tamelijk hoog.

5.9.3. Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*

Nederland ligt in het uiterste zuidwesten van het overwinteringsgebied van de Wilde Zwaan. De aantallen namen hier toe ten gevolge van de groeiende flyway-populatie. De laatste jaren gaat het om 2400-4900 exemplaren en lijkt de Nederlandse winterpopulatie ten gevolge van de zachte winters te stabiliseren of zelfs weer iets te slinken (Hornman *et al.* 2024).

Net als in het voorgaande seizoen waren slechts mondsmaat Wilde Zwanen in Zeeland te vinden: de soort werd tijdens 21-maandelijkse tellingen vastgesteld, verdeeld over november (7 ex), december (21), januari (66), februari (69) en maart (4). Het gros van de waarnemingen stamt van de landbouwpolders rond Zonnemaire-Dreischor SD en het aangrenzende deel

van de Grevelingen. Buiten Schouwen-Duiveland is de soort ronduit schaars met slechts 5 meldingen tijdens de maandelijkse tellingen. Ook buiten de maantellingen werden maar mondsmaat Wilde Zwanen gemeld, het meest nog op Walcheren (Waarneming.nl). Gemiddeld verbleef 2,7% van de Nederlandse winterpopulatie in de provincie, met een piek van 7,4% in februari.

5.9.4. Sneeuwganzen *Anser caerulescens*

Jaarlijks verblijven tenminste tientallen exemplaren van deze uit Noord-Amerika afkomstige ganzensoort in ons land. Meestal gaat het om uit gevangenschap ontsnapte en verwilderde exemplaren. Zo duiken geregeld gekleurde vogels op die deel uitmaken van een fikse broedpopulatie van een park in Nordrhein-Westfalen (Hornman *et al.* 2016). In sommige jaren komt een enkel paar in ons land tot broeden. In Zeeland worden tegenwoordig vrijwel jaarrond Sneeuwganzen gezien. Hoewel het ongetwijfeld vooral om uit gevangenschap afkomstige vogels gaat, is het voorkomen van transatlantische dwaalgasten niet geheel uit te sluiten.

Tijdens de maandelijkse tellingen werden vijfmaal Sneeuwganzen gemeld, vooral op Schouwen en in Zeeuws-Vlaanderen. Opmerkelijk was de melding van 5 ex op Saeftinghe OZVL op 13 augustus.

5.9.5. Taigarietganzen *Anser fabalis*

Deze (onder)soort overwinterde in Nederland vooral in het noordoosten, dat beschouwd kon worden als een uitloper van belangrijke winterse pleisterplaatsen in noordoost-Duitsland. De gehele Nederlandse winterpopulatie is echter sterk geslonken, en waarnemingen in het westen des lands zijn ronduit zeldzaam geworden.

Dit seizoen werd de Taigarietganzen niet waargenomen in Zeeland, ook niet buiten de maandelijkse tellingen. Voor een overzicht van de determinatieproblematiek wordt verwezen naar Koffijberg & Hornman (2010). Mocht u menen met een Taigarietganzen van doen te hebben, dan wordt aanbevolen een goede beschrijving en foto's te maken.

5.9.6. Kleine Rietganzen *Anser brachyrhynchus*

Een deel van de op Spitsbergen broedende populatie Kleine Rietganzen overwintert in Nederland (vooral Zuidwest-Friesland) en rond Damme in de West-Vlaamse Oostkustpolders. De Vlaamse en –vooral– Nederlandse winterpopulatie neemt recent af omdat steeds meer vogels in Denemarken gaan overwinteren (Hornman *et al.* 2020). In Nederland verblijven de laatste jaren zelden meer dan 10.000 exemplaren; in 2022 bedroeg de seizoenspiek slechts 4416 vogels. De Vlaamse populatie is aanmerkelijk minder hard geslonken, hier verblijven nog tot 20.000 ex. (Hornman *et al.* 2024). De Zeeuwse Delta ontbeert al lange tijd reguliere pleisterplaatsen, maar er vindt wel doortrek van

Vlaamse overwinteraars plaats. Vooral in november en december kunnen kortstondig pleisterende individuen of groepjes tot maximaal enkele tientallen exemplaren overal in de provincie opduiken, vaak te midden van andere ganzen. Tijdens de maandelijkse tellingen was dit 11 maal het geval.

Daarnaast werden langs de kust geregeld groepen langstreckende Kleine Rieten opgemerkt (Trektenen.nl, Waarneming.nl).

5.9.7. Dwerggans *Anser erythropus*

Het leeuwendeel van de 's winters binnen de landsgrenzen verblijvende Dwergganzen is afkomstig van een herintroductieproject in Zweeds Lapland. De bedoeling is dat de vogels in een relatief 'veilig' land als Nederland overwinteren. Na 2010 is genoemde broedpopulatie sterk afgenomen, maar de laatste jaren vertoont deze tekenen van herstel. De laatste jaren overwinteren ca. 40-80 Dwergganzen in Nederland, met een accent op het Oudeland van Strijen in de Hoekse Waard. De soort lijkt recent vaker op te duiken op niet-traditionele winterlocaties; oplettendheid is dus geboden (Hornman *et al.* 2024). De enige Zeeuwse melding (15 juni, 1 ex tussen Sloekreek en Hoek van Borssele ZB) betrof echter een waarschijnlijk uit gevangenschap afkomstige vogel. Losse meldingen van de soort ontbraken (Waarneming.nl).

5.9.8. Soepgans *Anser anser forma domestica*

De maandelijkse tellingen wijzen uit dat nazaten van verwilderde boerenganzen en parkganzen zowel in stedelijk gebied als op het platteland en in open natuurgebieden te vinden zijn. Veelal gaat het om jaar rond verblijvende vogels, maar in groepen migrerende Grauwe Ganzen duiken ook geregeld vogels met kenmerken van de gedomesticeerde ondersoort op. De meeste tellers registreren de aanwezige 'soepganzen' of 'parkganzen' in hun reguliere telgebied, maar het beeld is niet compleet.

Zoals gebruikelijk werden de meeste Soepganzen gemeld tijdens de midwintertelling van januari: 383 stuks, verdeeld over 61 telgebieden. Dat is beduidend minder dan het gemiddelde van 645 ex over de vijf voorgaande midwintertellingen. Dat zit hem deels in het ontbreken in een belangrijk concentratiegebied als de Slikken van Flakkee-Zuid (waar in ander maanden wel Soepganzen geregistreerd werden). In de andere wintermaanden was het verschil met eerdere teljaren een stuk kleiner.

De verspreidingskaart toont witte plekken op Tholen en in delen van andere regio's. Dat is deels reëel, maar kan plaatselijk door het niet meetellen van Soepganzen veroorzaakt worden.

In 66% van de 268 maand-gebiedcombinaties in het winterhalfjaar waarin Soepganzen werden vastgesteld

ging het om 1-5 exemplaren. Bij 7% van de maand-gebiedcombinaties werden meer dan 20 exemplaren gemeld. Veel Soepganzen waren te vinden in Buttinge-Middelburg Griffioen WA (max. 93 in oktober), Slikken van Flakkee-Zuid GR (max. 67 in oktober) en tussen Sint-Laurens en Middelburg WA (max. 62 in november). In het stedelijk gebied van Middelburg, Goes en Terneuzen vertoefden minimaal enkele tientallen exemplaren

5.9.9. Indische Gans *Anser indicus*

Verwilderde Indische Ganzen broeden sinds enige tijd in Noordwest-Europa, met een accent op Nederland en Zweden. Veel Nederlandse broedvogels overwinteren niet ver van de broedplaatsen. De landelijke winterpopulatie telt 250-400 exemplaren en neemt sinds 2005 af (Hornman *et al.* 2021). In de Delta broeden hooguit enkele paren; de winterpopulatie is hier navenant klein. Van oktober 2022 tot en met maart 2023 werd de soort 24 keer gemeld tijdens de maandelijkse tellingen, waarvan 16 in West Zeeuws-Vlaanderen. In deze regio werd geregeld een groep van 7-8 ex gezien. In de Generale Prins-Willempolder bij Schoondijke verbleven op 18 februari zelf 24 Indische Ganzen. Bij de waarnemingen buiten West Zeeuws-Vlaanderen ging het stevast om 1 ex. Op Waarneming.nl staan meldingen van pleisterende vogels in alle Zeeuwse regio's, met ook hier een accent op West Zeeuws-Vlaanderen.

5.9.10. Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii minima*

De Kleine Canadese Gans is in Nederland grotendeels beperkt tot delen van Noord-Holland, elders is hij veel schaarser dan de sterk in opkomst zijnde Grote Canadese Gans. Veel van de Noord-Hollandse vogels paren met Brandganzen, waardoor er inmiddels flink wat hybriden tussen deze soorten rondvliegen (de zgn. 'northholland-goose', zie Hornman *et al.* 2021). Wilde Kleine Canadese Ganzen uit Noord-Amerika kunnen 's winters incidenteel in Nederland opduiken.

In Zeeland is de Kleine Canadese Gans een rariteit. De zes meldingen tijdens de maandelijkse tellingen kwamen van Schouwen-Duiveland (5, vooral langs zuidkust) en 1 ex in de Ser-Pauluspolder OZVL op 18 maart. Op Waarneming.nl zijn enkele aanvaarde waarnemingen op Schouwen en in de Grevelingen te vinden.

5.9.11. Witbuikrotgans *Branta hrota*

De op Spitsbergen en Frans-Jozefland broedende Witbuikrotganzen overwinteren in Noordoost-Engeland en Denemarken en zakken vooral in strenge winters soms met honderden naar Nederland af. In de meeste zachte winters zijn de sterk kustgebonden Witbuiken in Nederland tamelijk zeldzaam. In Zeeland verblijven ze de laatste jaren vooral rond de monding van de Westerschelde.

In de winter van 2021/221 werden in slechts 6 maandgebiedcombinaties Witbuikrotganzen gemeld. De belangrijkste locaties bevonden zich wederom aan de monding van de Westerschelde en de aangrenzende Noordzeekust van West Zeeuws-Vlaanderen, waar zich tussen eind november en half januari een groep van maximaal 17 ex ophield. Kleinere aantallen (veelal 1-3 ex.) waren te vinden rond de Oosterschelde, met een accent op de Zandkreek (Waarneming.nl). Rond de Grevelingen was de soort erg schaars.

5.9.12. Zwarte Rotgans *Branta nigricans*

De Zwarte Rotgans broedt in Arctisch Alaska en aangrenzende delen van Canada en Siberië en breidt zijn broedgebied momenteel uit. Jaarlijks overwinteren kleine aantallen van deze soort in Engeland, Ierland en langs de Franse atlantische kust. Ook in Nederland wordt de soort tegenwoordig jaarlijks opgemerkt tussen gewone Rotganzen, met name in het Waddengebied en in de Delta. In Zeeland worden jaarlijks circa 1-10 exemplaren ontdekt. De meeste Zwarte Rotganzen bevinden zich in groepen gewone Rotganzen rond de Oosterschelde en de Grevelingen. Dit jaar werd de soort 13 keer opgemerkt tijdens de maandelijkse tellingen, 11 keer aan de Oosterscheldekust van Schouwen-Duiveland en Sint Philipsland en tweemaal aan de Zandkreek. Het ging steevast om 1 exemplaar. Op Waarneming.nl staan voorts nog enkele goedgekeurde meldingen rond de Grevelingen (o.a. Polder Kijkuit Brouwershaven SD).

5.9.13. Roodhalsgans *Branta ruficollis*

Het broedgebied van Roodhalsganzen in Arctisch Rusland overlapt met dat van de Rotgans, Brandgans en Kolgans. Hoewel het leeuwendeel van de Roodhalsganzen overwintert aan de Zwarte Zee trekken incidenteel eenlingen of familiegroepjes met andere ganzensoorten mee naar onze streken. Daarnaast wordt de soort in gevangenschap gehouden en duiken er soms ontsnapte vogels op. Het aantal meldingen in Nederland neemt al enkele decennia toe, maar met een landelijk maximum van circa 20-40 vogels (Sovon 2018) blijft de soort een krent in de ganzenpap. In het seizoen 2022/2023 werd de Roodhalsgans in Zeeland zevenmaal gemeld tijdens de maandelijkse tellingen, verdeeld over Zuid-Beveland (3), en Noord-Beveland, Walcheren, Schouwen en West Zeeuws-Vlaanderen (elk 1). Buiten de tellingen werden geregeld 1-2 Roodhalsganzen gemeld in gansrijke natuurgebieden als de Zandvoortseweg WA, de Yerseke Moer ZB en zuidkust Schouwen. Opmerkelijk was de aanwezigheid van 3 ex in de Klein Beijerenpolder SD in april en begin mei (Waarneming.nl).

5.9.14. Nijlgans *Alopochen aegyptiacus*

Het gros van de in Nederland broedende Nijlganzen overwintert in eigen land, aangevuld met vogels uit westelijk Duitsland (Sovon 2018). Na een onstuimige groei tussen 1990 en 2015 stabiliseert de Nederlandse winterpopulatie recent op een hoog peil (40.200–51.200 ex., Hornman *et al.* 2024, www.sovon.nl). De Zeeuwse wintertrend neigt sinds 2018 naar een stabilisatie (www.sovon.nl).

De resultaten van de midwintertelling (die het meest complete beeld geven) in januari 2023 past niet geheel in dat plaatje: het totaal van 1489 getelde Nijlganzen ligt beduidend boven het gemiddelde van 1177 ex in de voorgaande vijf midwintertellingen.

Mogelijk spelen fluctuaties in de mate van bestrijding van deze jaarrond bejaagbare exoot -ook over de lands- en provinciegrenzen- een rol bij de aantalsontwikkeling. Dát er sprake is van een forse jachtdruk op deze jaarrond bejaagbare exoot, is duidelijk. De tijdens de maandelijkse tellingen doorgegeven aantallen vormen ongetwijfeld een onderschatting van het werkelijke aantal, maar geven door de vergelijkbare jaarlijkse inspanning wel een indicatie van de aantalsontwikkeling.

Nijlganzen zijn overal in de provincie te vinden. In het winterhalfjaar kwamen de meeste meldingen van Schouwen-Duiveland (28,2%), Oost Zeeuws-Vlaanderen (18,3%) en Zuid-Beveland (13,1%). Op Schouwen-Duiveland werden veruit de meeste groepen van meer dan 25 ex. gemeld. De grootste groep bevond zich echter op 13 januari in de Mosselpolder bij Philippine OZVL.

Gemiddeld werden in het winterhalfjaar per bezet telgebied 9 Nijlganzen geteld, iets meer dan in het vorige seizoen. In 7,7% van de bezette telgebieden ging het om meer dan 25 exemplaren, terwijl 71,2% het met 1-5 exemplaren moest doen. Zoals gebruikelijk nam de gemiddelde groepsgrootte in de loop van het winterhalfjaar wat af.

Het aandeel van Zeeland in de landelijke populatie in oktober-maart lag met 4% vrijwel gelijk aan dat van vorig jaar. In januari ging het om 6,1% van de landelijke populatie.

6. Literatuur

- Arts, F.A., S.J. Lilipaly, M.S.J. Hoekstein, K.D. van Straalen, M. Sluijter & P. A. Wolf. 2019. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2017/2018. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 19.08. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2019-04. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.
- Boele A., Bruggen J. van., Hustings F., van Kleunen A., Koffijberg K., Vergeer J.W. & van der Meij T. 2020. Broedvogels in Nederland in 2020. Sovon-rapport 2020/07. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Boer V. de. 2017. Zomerganzen in Zeeland in 2017. Sovon-rapport 2017/47. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Castelijns H. & Jacobusse Ch. 2010. Spectaculaire toename van Grauwe ganzen in Saeftinghe. De Levende natuur 111: 45-48.
- Hoekstein, M.S.J., Janse W.M., Sluijter M. & van Straalen K.D. 2021. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2019/2020. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 21.06. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2021-04. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.
- Hoekstein, M.S.J., Janse W.M., Sluijter M. & van Straalen K.D. 2022. Watervogels en zeehonden in de Zoute Delta in 2021/2022. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 23.02. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2023-01. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.
- Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Hustings F., Winden E. van, Els P. van, Kleefstra R., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2021. Watervogels in Nederland in 2018/2019. Sovon-rapport 2021/01, RWS-rapport BM 21.08. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M, Kavelaars M., Koffijberg K., Hustings F., Winden E. van, Els P. van, Jong A. de, Kleefstra R., Schoppers J., Slaterus R. Turnhout C. van & Soldaat L. 2022. Watervogels in Nederland in 2019/2020. Sovon-rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M, Koffijberg K., van Oostveen C., Winden E. van, Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2022. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon-rapport 2024/22, RWS-rapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M. & Winden E. van. 2013. Verspreiding van ganzen in Nederland en de afzonderlijke provincies in 2007-2012 in relatie tot het opvangbeleid. Sovon-rapport 2013/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Koffijberg K. & Hornman M. 2010. Het 'rietganzen-complex'. Sovon-Nieuws 23 (1):18-19
- Provincie Zeeland. 2014. Zeeuws Ganzenakkoord. Uitgangspunten voor het ganzenbeleid- en beheer in Zeeland. Brief GS 18 november 2014. Middelburg.
- Provincie Zeeland. 2015. Aanwijzing en vaststelling begrenzing van ganzenrustgebieden. Provinciaal blad 2015 nr. 6889, 15 oktober 2015.
- Schekkerman, H., Hornman M. & Winden E. van. 2013. Monitoring van het gebruik van ganzenfoergeergebieden in Nederland in 2011/12. Sovon-rapport 2013/17. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Stahl J. & Latour J. 2022. Evaluatie van het ganzenbeleid en faunaschadebeleid van de provincie Zeeland. A&W-rapport 21-160/Sovon-rapport 2022/33. Altenburg & Wymenga Ecologische onderzoek, Feanwalden en Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vergeer J.W. 2022. Grote Canadese Gans. p. 350-354, Brandgans P. 345-350. in: Meininger P.L. (redactie). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.
- Vergeer J.W. & Castelijns H. 2022. Grauwe Gans. p. 358-364 in: Meininger P.L. (redactie). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland. Nijmegen.

Vergeer J.W., Marx L. & Sierdsema H. 2019.
Beleidsmonitoring broedvogels Zeeland in ANLb-
en SNL-gebied, 2013-2019. Sovon-rapport 2019/86.
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Websites:

Waarneming.nl

BTO-org

Sovon.nl

Bijlage I

Overzicht percentage ganzen en Kleine Zwaan in de ganzenrustgebieden, overige natuurgebieden en gebieden zonder beschermde status, seizoen 2022/2023.

Kleine Zwaan

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
De Maire					45,5	1,9	7,4	0,0				
Hogerwaardpolder					0,0	0,0	6,1	0,0				
Saeftinghe					0,0	0,0	1,3	0,0				
totaal opvang					45,5	1,9	14,8	0,0				
overig Vogelrichtlijngebied					46,5	14,7	7,8	65,6				
overig natuur					0,1	0,0	0,0	0,0				
overig buiten natuurgebied					8,0	83,4	77,4	34,4				
natuur&opvang totaal					91,9	16,6	22,6	65,6				
overig buiten natuurgebied					8,0	83,4	77,4	34,4				
% in opvanggebieden					45,5	1,9	14,8	0,0				
% overig Natura2000 en natuur					46,5	14,8	7,8	65,6				
% buiten opvang/natuur					8,0	83,4	77,4	34,4				

Toendrarietgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				0,0	0,0	0,0	1,0	1,3	0,0			
De Putting				38,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Braakman				0,0	0,1	0,0	0,0	1,6	0,0			
De Maire				0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0			
Hogerwaardpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Saeftinghe				52,1	17,5	0,4	0,0	1,4	0,0			
Groot Eiland				0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0			
Schakelloopolder				0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0			
totaal opvang				90,8	17,8	0,4	2,1	4,5	0,0			
overig Vogelrichtlijngebied				4,6	49,3	21,5	0,0	24,5	99,6			
overig natuur				0,3	0,2	0,3	0,2	0,4	0,0			
overig buiten natuurgebied				4,3	32,7	77,9	97,7	70,7	0,4			
natuur&opvang totaal				95,7	67,3	22,1	2,3	29,3	99,6			
overig buiten natuurgebied				4,3	32,7	77,9	97,7	70,7	0,4			
% in opvanggebieden				90,8	17,8	0,4	2,1	4,5	0,0			
% overig Natura2000 en natuur				4,9	49,5	21,8	0,2	24,8	99,6			
% buiten opvang/natuur				4,3	32,7	77,9	97,7	70,7	0,4			

Kolgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0			
De Putting				32,4	9,2	6,7	4,0	3,9	1,6			
Braakman				0,7	3,7	10,1	2,3	15,7	9,8			
Axelse Kreek				0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0			
Baarzande				9,2	1,5	2,1	2,9	1,4	3,3			
De Maire				0,3	3,9	0,5	0,6	2,9	0,0			
Saeftinghe				2,7	27,7	2,6	10,7	11,1	4,4			
Groot Eiland				0,0	12,1	7,2	1,4	0,0	0,0			
Ganzenreservaat de Poel				0,0	0,0	3,5	2,6	0,0	18,2			
Van Haaftenpolder				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Schakeloopolder				0,0	0,5	0,0	1,2	0,4	0,0			
Kapelse Moer				1,9	0,7	0,1	0,5	1,8	2,3			
Yerseke Moer				2,8	5,9	2,1	0,7	0,8	4,6			
Scherpenissepolder				0,0	0,5	0,9	0,1	0,1	0,0			
Opvang totaal				50,0	68,1	35,8	26,9	38,0	44,1			
overig Vogelrichtlijngebied				3,2	3,0	0,4	2,4	7,9	3,1			
overig natuur				2,2	3,1	1,8	3,5	5,3	10,7			
overig buiten natuurgebied				44,6	25,8	62,0	67,3	48,7	42,1			
natuur&opvang totaal				55,4	74,2	38,0	32,7	51,3	57,9			
overig buiten natuurgebied				44,6	25,8	62,0	67,3	48,7	42,1			
% in opvanggebieden				50,0	68,1	35,8	26,9	38,0	44,1			
% overig Natura2000 en natuur				5,5	6,1	2,2	5,8	13,3	13,8			
% buiten opvang/natuur				44,6	25,8	62,0	67,3	48,7	42,1			

Grauwe Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen			6,7	10,5	2,1	2,0	3,8	2,8	4,2			
De Putting			0,7	1,2	0,3	0,6	0,1	0,1	0,1			
Braakman			0,0	0,3	0,8	1,0	0,6	0,3	2,7			
Axelse Kreek			0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0			
Baarzande			0,0	0,2	0,1	1,2	1,7	0,3	0,9			
De Maire			0,0	0,0	3,8	2,1	2,3	3,6	0,1			
Hogerwaardpolder			0,0	0,0	0,2	1,0	0,0	0,7	0,6			
Saeftinghe			2,1	10,7	30,0	27,0	20,5	6,0	8,3			
Groot Eiland			0,0	0,0	0,6	0,3	0,0	0,3	2,5			
Ganzenreservaat de Poel			0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0			
Van Haaftenpolder			1,4	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,1			
Schakeloopolder			4,9	0,0	0,0	0,1	0,9	0,2	1,2			
Kapelse Moer			0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	0,0	0,2			
Yerseke Moer			1,1	0,8	0,3	0,3	0,2	0,4	1,2			
Scherpenissepolder			0,7	3,3	1,7	1,2	0,1	0,1	0,1			
Opvang totaal			17,6	27,3	42,8	37,1	30,4	14,9	22,0			
overig Vogelrichtlijngebied			34,1	8,2	16,8	11,4	15,5	19,0	25,3			
overig natuur			8,3	3,7	3,0	2,0	4,1	5,0	8,6			
overig buiten natuurgebied			40,0	60,8	37,4	49,5	50,0	61,1	44,1			
natuur&opvang totaal			60,0	39,2	62,6	50,5	50,0	38,9	55,9			
overig buiten natuurgebied			40,0	60,8	37,4	49,5	50,0	61,1	44,1			
% in opvanggebieden			17,6	27,3	42,8	37,1	30,4	14,9	22,0			
% overig Natura2000 en natuur			42,4	11,9	19,8	13,4	19,6	24,0	33,8			
% buiten opvang/natuur			40,0	60,8	37,4	49,5	50,0	61,1	44,1			

Grote Canadese Gans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen	10,2	2,5	0,1	13,8	3,5	0,6	2,7	1,5	0,5	0,9	15,7	0,4
De Putting	0,0	0,0	0,0	9,2	1,3	0,4	0,1	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0
Braakman	0,0	0,0	0,0	6,0	4,0	1,7	4,3	5,3	19,9	0,0	0,0	0,0
Baarzande	0,0	0,0	0,0	5,9	1,3	6,0	7,1	6,7	8,0	8,1	1,2	0,0
De Maire	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	1,4	1,0	0,0	0,0	4,6	0,0
Hogerwaardpolder	0,0	0,0	0,0	0,6	6,9	5,1	1,9	7,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Saeftinghe	19,1	15,5	0,4	3,1	8,9	8,2	7,2	6,7	7,0	7,6	0,3	0,7
Groot Eiland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
Ganzenreservaat de Poel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Schakelooopolder	13,2	0,0	28,6	0,8	3,0	0,0	2,6	0,0	0,4	0,4	0,0	4,3
Kapelse Moer	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2	0,4	1,7	1,5	3,7	0,0	0,0
Yerseke Moer	0,0	0,0	13,5	0,4	5,1	4,6	0,8	1,5	3,6	1,4	0,0	0,0
Scherpenissepolder	1,1	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	2,0	0,0	0,0
totaal opvang	43,6	17,9	42,6	41,0	35,8	26,9	28,7	31,5	41,0	26,0	21,9	5,4
overig Vogelrichtlijngebied	23,1	45,7	16,2	14,9	12,1	6,3	6,8	9,4	11,2	24,2	53,2	49,4
overig natuur	0,0	15,9	0,6	10,9	18,1	10,8	13,2	11,1	8,7	16,4	4,5	9,5
overig buiten natuurgebied	33,3	20,5	40,6	33,1	34,0	56,1	51,2	48,0	39,1	33,4	20,4	35,7
natuur&opvang totaal	66,7	79,5	59,4	66,9	66,0	43,9	48,8	52,0	60,9	66,6	79,6	64,3
overig buiten natuurgebied	33,3	20,5	40,6	33,1	34,0	56,1	51,2	48,0	39,1	33,4	20,4	35,7
% in opvanggebieden	43,6	17,9	42,6	41,0	35,8	26,9	28,7	31,5	41,0	26,0	21,9	5,4
% overig Natura2000 en natuur	23,1	61,5	16,7	25,8	30,2	17,0	20,0	20,5	19,9	40,6	57,7	58,8
% buiten opvang/natuur	33,3	20,5	40,6	33,1	34,0	56,1	51,2	48,0	39,1	33,4	20,4	35,7

Brandgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				14,9	16,6	2,3	7,7	18,5	16,1	3,0		
De Putting				0,7	0,5	3,6	3,9	1,8	3,1	0,0		
Braakman				1,1	0,0	4,5	1,2	3,4	1,7	0,0		
Baarzande				0,4	0,6	2,8	5,0	0,2	2,0	3,4		
De Maire				0,0	2,9	0,3	1,9	1,4	0,1	0,1		
Hogerwaardpolder				0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0		
Saeftinghe				3,8	4,5	3,9	1,2	4,0	8,0	15,9		
Ganzenreservaat de Poel				0,0	0,0	0,7	1,9	0,0	4,1	0,0		
Van Haaftenpolder				0,0	1,4	0,0	0,1	1,0	0,0	0,0		
Schakelooopolder				0,0	0,3	2,8	0,8	1,2	2,6	8,5		
Kapelse Moer				2,1	5,5	0,0	3,8	3,6	3,4	3,6		
Yerseke Moer				1,0	14,1	1,1	10,6	13,6	13,2	15,8		
Scherpenissepolder				9,1	1,4	1,5	5,7	6,5	7,2	18,7		
totaal opvang				33,1	47,9	23,8	43,8	55,3	61,5	68,9		
overig Vogelrichtlijngebied				6,1	7,2	4,6	4,4	8,1	7,9	7,9		
overig natuur				1,3	1,8	2,8	5,7	6,6	2,9	0,9		
overig buiten natuurgebied				59,4	43,1	68,7	46,1	30,0	27,7	22,3		
natuur&opvang totaal				40,6	56,9	31,3	53,9	70,0	72,3	77,7		
overig buiten natuurgebied				59,4	43,1	68,7	46,1	30,0	27,7	22,3		
% in opvanggebieden				33,1	47,9	23,8	43,8	55,3	61,5	68,9		
% overig Natura2000 en natuur				7,5	9,0	7,5	10,1	14,7	10,8	8,8		
% buiten opvang/natuur				59,4	43,1	68,7	46,1	30,0	27,7	22,3		

Rotgans

Gebied	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
Zuidkust Schouwen				14,7	0,5	0,2	0,5	5,9	2,3	1,0	12,7	
De Putting				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
De Maire				0,2	0,0	0,3	0,0	0,2	4,4	0,9	0,2	
Van Haaftenpolder				0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	0,4	
Schakeloopolder				0,0	1,4	3,5	0,3	4,3	6,1	9,6	0,6	
Kapelse Moer				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	
Yerseke Moer				0,3	3,7	4,0	1,4	2,9	0,7	6,0	0,0	
Scherpenissepolder				0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,5	6,6	0,0	
totaal opvang				15,5	5,7	8,1	2,3	13,3	14,4	25,0	13,9	
overig Vogelrichtlijngebied				70,2	52,3	44,2	56,0	64,2	57,8	63,2	53,9	
overig natuur				0,2	1,6	0,2	0,3	0,0	0,1	0,5	0,0	
overig buiten natuurgebied				14,1	40,4	47,5	41,4	22,5	27,8	11,3	32,2	
natuur&opvang totaal				85,9	59,6	52,5	58,6	77,5	72,2	88,7	67,8	
overig buiten natuurgebied				14,1	40,4	47,5	41,4	22,5	27,8	11,3	32,2	
% in opvanggebieden				15,5	5,7	8,1	2,3	13,3	14,4	25,0	13,9	
% overig Natura2000 en natuur				70,4	53,9	44,4	56,3	64,3	57,9	63,6	53,9	
% buiten opvang/natuur				14,1	40,4	47,5	41,4	22,5	27,8	11,3	32,2	

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

